

This programme is funded
by the European Union

**PROTOKOLL MBI PLANIFIKIMIN E SIGURISË PËR VIKTIMAT E DHUNËS NË
MARRËDHËNIET FAMILJARE ME AFTËSI TË KUFIZUARA, NGA
KOMUNITETI ROM DHE NGA KOMUNITETI LGBTI.**

Tiranë 2020

“Ky dokument është përgatitur në kuadër të projektit “Promovimi i të drejtave të grave nga grupet e disavantazuara për informacion dhe akses në shërbimet ekzistuese për gratë, të mbijetuara nga të gjitha format e dhunës dhe diskriminimit”, i zbatuar nga Fondacioni Shqiptar për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara në bashkëpunim me Qendrën për të Drejtat e Grave Rome dhe Aleancën kundër Diskriminimit të Komunitetit LGBTI. Ky projekt është pjesë e programit rajonal kundër dhunës ndaj grave në Ballkanin Perëndimor dhe Turqi, financiar nga Komisioni Europian dhe zbatuar nga UN Women. Përmbajtja e këtij dokumenti është përgjegjësi e autores dhe në asnjë rast nuk reflekton apo përfaqëson domosdoshmërisht mendimin apo qëndrimin e UN WOMEN dhe as të Komisioni Evropian.”

Përgatiti materialin: Av.Aurela Bozo, TIRANË 2020

Shkurtime

DHBGJ	Dhunë me Bazë Gjinore
DHF	Dhunë në Familje
DHnGV	Dhunë ndaj Grave dhe Vajzave
KM	Këshilli i Ministrave
LGBTI	Lezbike, Gei, Biseksualë, Trans-seksualë, Inter-seksualë
MKR	Mekanizmi i Koordinuar i Referimit (për rastet e dhunës në familje)
MSHMS	Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale
OJF	Organizatë Jo-Fitim-prurëse
PSV	Procedura Standarde të Veprimit

Tabela e përmbajtjes

I. Hyrje, Qëllimi i dokumentit të planifikimit të sigurisë dhe baza ligjore e përgatitjes së tij

II. Përkufizime

III. Parimi bazë i funksionimit të MKR në menaxhimin e rasteve të dhunës në familje

IV. HARTIMI I PLANIT TË SIGURISË PËR VIKTIMAT E DHUNËS NË FAMILJE ME AFTËSI TË KUFIZUARA

V. Plani i sigurisë për viktimat e dhunës në familje nga komuniteti rom

VI. Plani i sigurisë për viktimat e dhunës në familje nga komuniteti LGBTI

ANEKSE¹

ANEKS 1: KONTAKTE

ANEKS 2: LISTA E SHËRBIMEVE LIGJORE FALAS PRANË GJYKATAVE TË NDRYSHME TË VENDIT

ANEKS 3: HARTA E SHËRBIMEVE REZIDENCIALE PUBLIKE DHE JO-PUBLIKE TË STREHIMIT EMERGJENT PËR VIKTIMAT E DHUNËS ME BAZË GJINORE DHE DHUNËS NË FAMILJE

ANEKS 4: HARTA E SHËRBIMEVE REZIDENCIALE PUBLIKE DHE JO-PUBLIKE TË STREHIMIT AFATGJATË PËR VIKTIMAT E DHUNËS ME BAZË GJINORE DHE DHUNËS NË FAMILJE

ANEKS 5 – FORMULAR PËR VLERËSIMIN E NEVOJAVE TË RASTIT TË DHF/DHBGJ (NEVOJA PËR SIGURI-NJË NGA NEVOJAT KRYESORE TË RASTIT)

ANEKS 6: MODEL PLANI I NDIHMËS INDIVIDUALE PËR RASTET E MENAXHUARA NGA MKR

I. Hyrje, Qëllimi i Dokumentit dhe baza ligjore e përgatitjes së tij

Qëllimi i këtij materiali është të mbështesë institucionet përgjegjëse që punojnë për trajtimin e rasteve të dhunës në familje, anëtare të MKR për të forcuar kapacitetet e tyre në përgatitjen e planeve të sigurisë për viktimat e dhunës në familje nga grupet e marginalizuara si viktimat e dhunës në familje me aftësi të kufizuara, viktimave të dhunës në familje nga komuniteti rom si edhe viktimave të dhunës në familje nga komuniteti LGBTI. Gjithashtu ai synon të rrisë aftësitë e profesionistëve në ndihmë të grave dhe vajzave të dhunuara për përgatitjen e planeve të sigurisë.

Protokolli i Menaxhimit të rasteve të Dhunës në familje në nivel vendor përmes MKR, procedurat standarde të veprimtimit të shërbimeve të kujdesit shoqëror si dhe standardet e shërbimeve në strehëzat emergjente si edhe në qendrat rezidenciale afatgjata i kanë kushtuar një rëndësi të vecantë vlerësimit të nevojave përfshi nevojën për siguri si edhe përgatitjes së planit individual për rastet e viktimave të dhunës në familje.

Kjo ka shërbyer për tu fokusuar në këtë dokument në aspekte të përgatitjes së planeve të sigurisë për viktimat e dhunës në familje nga grupe të marginalizuara.

Baza ligjore e përgatitjes së këtij materiali është:

¹ Aneksat janë pjesë e Protokollit të Menaxhimit të rasteve të Dhunës në Familje në nivel vendor, përmes Mekanizmit të Koordinuar të Referimit (MKR), dokumente shumë të rëndësishme në kuadrin e planeve të sigurisë për viktimat e dhunës në marrëdhëniet familjare.

Hartimi i këtij dokumenti është mbështetur në një kuadër ligjor ndërkombëtar e kombëtar të përditësuar, ku si më të rëndësishmet përmendim:

- Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë²
- Konventa e Këshillit të Evropës për parandalimin dhe luftimin e dhunës ndaj grave dhe dhunës në familje (Konventa e Stambollit), ratifikuar me Ligjin nr. 104/2012³
- Konventa për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Grave (CEDAË⁴
- Deklarata e vitit 1993 për Eliminimin e Dhunës ndaj Grave⁵
- Deklarata e Pekinit e vitit 1995 dhe Platforma për Veprim⁶
- Ligji Nr.9669, datë 18.12.2006, “Për masa ndaj dhunës në marrëdhëniet familjare”, i ndryshuar;
- Ligji Nr. 121/2016 “Për shërbimet e kujdesit shoqëror në Republikën e Shqipërisë”
- Ligji nr. 47/2014 “Për disa shtesa dhe ndryshime në Ligjin nr. 9355, datë 10.03.2005, “Për ndihmën dhe shërbimet shoqërore”, etj.
- Ligji 111/2017, “Për ndihmën juridike të garantuar nga shteti”;
- Ligji 22/2018, “Për strehimin Social”;
- Ligji nr. 10 221, datë 4.2.2010, “Për mbrojtjen nga diskriminimi”;
- Ligji nr. 9887, datë 10.3.2008 “Për mbrojtjen e të dhënave personale”, i ndryshuar;
- VKM Nr.334, datë 17.02.2011, “Për mekanizmin e bashkërendimit të punës për referimin e rasteve të dhunës në marrëdhëniet familjare dhe mënyrën e procedimit të tij”
- Udhëzimi i përbashkët i Ministrit të Brendshëm dhe Ministres së Shëndetësisë e Mbrojtjes Sociale, Nr. 866, datë 20.12.2018, “Për procedurat dhe modelin e vlerësimit të riskut për rastet e dhunës në familje”
- Udhëzimi i përbashkët i Ministrit të Brendshëm dhe Ministres së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Nr. 912, datë 27.12.2018, “Për procedurat dhe modelin e urdhërit për masat paraprake të mbrojtjes së menjëhershme”;
- Udhëzim i ministrit të Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale nr. 816, datë 27.11.2018, Për miratimin e standardeve të ofrimit të shërbimeve dhe të funksionimit të qendrave të menaxhimit të krizës, për rastet e dhunës seksuale.
- VKM nr. 518 datë 4.9.2018 “Për shërbimet e kujdesit shoqëror komunitar dhe rezidencial, kriteret, procedurat për përfitimin e tyre dhe masën e shumës për shpenzime personale për përfituesit e shërbimit të organizuar”
- Procedurat standarde të veprimit për trajtimin e rasteve të dhunës në familje dhe dhunës me bazë gjinore nga punonjëset dhe punonjësit e shërbimeve të kujdesit shoqëror në kuadër të bashkëpunimit si anëtarë të mekanizmit të koordinuar të referimit, shkurt 2020.
- Protokoll i menaxhimit të rasteve të dhunës në familje në nivel vendor familje përmes Mekanizmit të Koordinuar të Referimit (MKR);

² Miratuar me ligjin nr. 8417, datë 21.10.1998 të Kuvendit. Miratuar me referendum më 22.11.1998. Shpallur me dekreten nr. 2260, datë 28.11.1998 të Presidentit të Republikës, Rexhep Mejdani. Ndryshuar me ligjin nr. 9675, datë 13.1.2007. Ndryshuar me ligjin nr. 9904, datë 21.04.2008. Ndryshuar me ligjin nr. 88/2012, datë 18.09.2012 Ndryshuar me ligjin nr. 137/2015, datë 17.12.2015 Ndryshuar me ligjin nr. 76/2016, datë 22.07.2016.

³Rregjistruar në faqen e Konventës në datën 04.02.2013

(shiko: <http://www.conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=210&CM=&DF=&CL=ENG>)

⁴ Shqipëria e ka ratifikuar këtë konventë në vitin 1993 dhe protokollin e saj shtesë në vitin 2003.

⁵ Vendim i Asamblesë së Përgjithshme 48/104.

⁶ Raporti i Konferencës së Katërt Botërore për Gratë, Pekin, 4-15 shtator 1995 (Botim i Kombeve të Bashkuara, Nr. i botimit E.96.IV.13), Kapitulli 1, Vendimi 1, Shtojca I dhe Shtojca II

- Udhëzim nr.744, datë 15.11.2019, “Për miratimin e standardeve minimale të shërbimeve të përkujdesit shoqëror për viktimat/të mbijetuarat/it e dhunës me bazë gjinore dhe dhunës në familje, në qendrat rezidenciale emergjente (afatshkurtra) publike dhe jo publike (strehëzat emergjente).
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 505, datë 13.7.2011 për “Standardet e shërbimeve të përkujdesjes shoqërore për viktimat e dhunës në familje”, në qendrat rezidenciale publike dhe jopublike;
- Udhëzimi nr. 13, datë 17.12.2012, “Për zbatimin e standardeve të shërbimeve të përkujdesjes shoqërore, për viktimat e dhunës në familje, në qendrat rezidenciale, publike dhe jopublike”;

Ligji nr.9669, datë 18.12.2006, “Për masa ndaj dhunës në marrëdhëniet familjare”, i ndryshuar. Neni 8 i këtij ligji parashikon se: Autoritetet përgjegjëse përdorin mjetet e arsyeshme për të mbrojtur viktimën dhe për të parandaluar vazhdimin e dhunës me anë të:

- hartimit nga punonjësi social për çështjet e dhunës në familje pranë njësisë së vetëqeverisjes vendore dhe njësisë së vlerësimit të nevojave e referimit, në bashkëpunim me Mekanizmin e Koordinuar të Referimit të rasteve të dhunës në familje, të një plani individual të ndërhyrjes që përmban masat dhe shërbimet e nevojshme që duhen marrë për të mbrojtur viktimën nga dhuna në vazhdimësi, ofrimin e shërbimeve të menjëhershme dhe minimizimin e pasojave të dhunës dhe të një raporti për shëndetin mendor e gjendjen psikosociale të viktimës.
- Plani i sigurisë për viktimat e dhunës në familje nga grupet e marginalizuara është pjesë e rëndësishme e planit individual të ndërhyrjes, pjesë e rëndësishme e Protokollit të Menaxhimit të rasteve të dhunës në familje përmes MKR.

II. PËRKUFIZIME

Përkufizimet e listuara në vijim bazohen kryesisht në Ligjin nr.9669 datë 18.12.2006 “Për masa ndaj dhunës në marrëdhëniet familjare” i ndryshuar:

- **Dhunë** sipas Ligjit 9669/2006 “Për masa ndaj dhunës në marrëdhëniet familjare” i ndryshuar me ligjin 47/2018, neni 3 përkufizohet “Çdo veprim ose mosveprim i një personi ndaj një personi tjetër, që sjell si pasojë cenim të integritetit fizik, moral, psikologjik, seksual, social, ekonomik”.
- **Viktimë** sipas të njëjtit ligj cituar më sipër, përkufizohet “Personi mbi të cilin është ushtruar çdo veprim ose mosveprim i një personi tjetër, që sjell si pasojë cenim të integritetit fizik, moral, psikologjik, seksual, social, ekonomik”. Përgjatë gjithë PSV, do t’i referohemi këtij përkufizimi ligjor (pra “viktimë”), pavarësisht se një sërë profesionistësh e profesionistësh apo institucionesh që ofrojnë shërbime mbështetëse të specializuara për rastet e dhunës ndaj grave dhe dhunës në familje, më së shumti përdorin termin “i/e mbijetuar” apo edhe “viktimë/i(e) mbijetuar”.
- **Dhunë në familje** gjithashtu në të njëjtin ligj sa më sipër, përkufizohet “Çdo veprim ose mosveprim i një personi ndaj një personi tjetër, që sjell si pasojë cenim të integritetit fizik, moral, psikologjik, seksual, social, ekonomik, që ndodh brenda familjes ose

njësisë shtëpiake, e ushtruar ndërmjet pjesëtarëve të familjes, që janë ose kanë qenë në marrëdhënie familjare, pavarësisht nga fakti nëse dhunuesi ndan ose ka ndarë të njëjtën banesë me viktimën.

- **“Pjesëtarë të familjes”** janë: a) bashkëshorti/ja ose bashkëjetuesi/ja apo ish-bashkëshorti/ja apo ish-partneri/ja bashkëjetues; b) vëllezërit, motrat, përfshirë, sipas rastit, edhe bashkëshortin/en ose bashkëjetuesin/en e tyre, si dhe nipin e mbesën, nëse këta të fundit janë anëtarë të njësisë shtëpiake; c) paraardhësit dhe pasardhësit në vijë të drejtë, pa kufizime, përfshirë edhe rastet kur kjo marrëdhënie krijohet nëpërmjet birësimit; ç) prindërit e bashkëshortit/es ose të bashkëjetuesit/es, përfshirë dhe thjeshtin/ thjeshtren, edhe sikur kjo lidhje të burojë nga birësimi; d) gjinia në vijë të drejtë, përfshirë edhe prindërit, edhe fëmijët e birësuar të bashkëshortit /es ose bashkëjetuesit/es; dh) vëllezërit dhe motrat e bashkëshortit, bashkëshortes, bashkëjetuesit/es; e) fëmijët e bashkëshortëve ose partnerëve bashkëjetues; ë) personat, të cilët janë ose kanë qenë në marrëdhënie intime, jo domosdoshmërisht të shoqëruar me bashkëjetesë, gëzojnë të njëjtën mbrojtje; f) kujdestari dhe personi që ndodhet në kujdesin e tij gjatë kohës që vazhdon kujdestaria, sipas përcaktimeve të kujdestarisë mbi të miturit dhe kujdestarisë për personat me aftësi të kufizuar dhe personit që i është hequr ose kufizuar zotësia për të vepruar sipas dispozitave të Kodit të Familjes”.
- **“Mekanizmi i Koordinuar i Referimit të rasteve të dhunës në familje”** (MKR) - rrjeti i organizuar i institucioneve përgjegjëse në nivel vendor për parandalimin, mbrojtjen, mbështetjen dhe rehabilitimin e viktimave të dhunës në familje.
- **“Koordinator(ja) Vendor(e) kundër Dhunës në Familje” (KVDHF)** – specialist(e) i(e) emëruar me kohë të plotë në Bashki, me detyrimin dhe përgjegjësinë për të përmbushur detyrat e përcaktuara në VKM nr. 334, datë 17.02.2011, “Për mekanizmin e bashkërendimit të punës për referimin e rasteve të dhunës në marrëdhëniet familjare dhe mënyrën e procedimit të tij”, të reflektuara edhe në përkrahimin e punës së tij/saj.
- **“Punonjësi i policisë”** – punonjësi i policisë, i cili do të kryejë vlerësimin e riskut dhe procedurat përkatëse për përgatitjen e dosjes për lëshimin e Urdhërit për Masat Paraprake të Mbrojtjes së Menjëhershme (UMPMM). Policia e shtetit është aktor kyç në zbatimin dhe monitorimin e urdhërave të mbrojtjes dhe bashkëpunon ngushtësisht me KVDHF dhe institucionet e tjera anëtare të ETN-së, për menaxhimin me sukses të rastit të dhunës në familje.
- **“Vlerësimi i riskut”** - fazë e menaxhimit të rastit të dhunës në familje, që kryhet në mënyrë të shpejtë, menjëherë pas identifikimit ose raportimit të rastit, me qëllim ndalimin e përsëritjes së dhunës dhe mbrojtjen e viktimës përmes Urdhërit për Masat Paraprake të Mbrojtjes së Menjëhershme.
- **“Urdhëri për Masat Paraprake të Mbrojtjes së Menjëhershme” (UMPMM)** – urdhëri i arsyetuar dhe i lëshuar sipas parashikimeve të nenit 13/1, të Ligjit nr. 9669, datë 18.12.2006, “Për masa ndaj dhunës në marrëdhëniet familjare”, i ndryshuar, që përmban masat e menjëhershme për ndalimin e dhunës, që merren nga organet përgjegjëse për trajtimin e rasteve të dhunës në familje pranë Policisë së Shtetit, deri në marrjen e vendimit nga gjykata.
- **“Urdhëri i Menjëhershëm i Mbrojtjes” (UMM)** – urdhëri i lëshuar përkohësisht me vendim gjykatë, i vlefshëm deri në lëshimin e urdhërit të mbrojtjes me vendim gjykatë, në bazë

të Ligjit nr. 9669/2006, i ndryshuar.

- **“Urdhër Mbrojtjeje” (UM)** – urdhëri i lëshuar me vendim gjykate, ku parashikohen masat mbrojtëse për viktimën, fëmijët dhe sipas rastit, masa për rehabilitimin e dhunuesit, etj., në bazë të Ligjit nr. 9669/2006, i ndryshuar.
- **“Marrëdhënie intime”** - marrëdhënia ndërpersonale që përfshin intimitet fizik ose emocional.
- **“Njësi shtëpiake”** - banesa ose çdo mjedis i përdorur dhe i përshtatur si i tillë, pavarësisht nëse është në pronësi ose në përdorim të familjes.
- **“Fëmijë”** - sipas legjislacionit shqiptar, është cilido person nën moshën 18 vjeç.
- **“Shërbime të kujdesit shoqëror”** është një sistem i integruar dhe i organizuar përfitimesh dhe lehtësish, të cilat ofrohen nga profesionistë të fushave përkatëse të subjekteve publike ose jopublike, me qëllim sigurimin e mirëqenies, pavarësisht dhe përfshirjes shoqërore të individëve e të familjeve që kanë nevojë për kujdes shoqëror.
- **“Shërbime rezidenciale”** janë shërbime të kujdesit njëzetekatërorësh dhe afatgjatë për individë në nevojë (fëmijë ose të rritur), të ofruara në qendrat rezidenciale, publike dhe jopublike.
- **“Person me aftësi të kufizuar”** është individ, fëmijë ose i rritur, me dëmtime fizike, mendore, intelektuale apo shqisore afatgjata, të cilat në ndërveprim me barrierat të ndryshme mund të pengojnë pjesëmarrjen e tij të plotë dhe efektive në shoqëri njësoj si pjesa tjetër e shoqërisë.
- **“Ndihmës personal”** është individ i zgjedhur dhe i udhëzuar nga një person me aftësi të kufizuara për ta ndihmuar këtë të fundit të kapërcejë pengesat në jetën e përditshme, sipas përcaktimeve në legjislacionin në fuqi për përfshirjen dhe aksesueshmërinë e personave me aftësi të kufizuara.
- **Shërbimet e kujdesit shoqëror që i përgjigjen dhunës ndaj grave dhe vajzave.** janë të fokusuara veçanërisht tek viktimat e dhunës. Ato përfshijnë, por nuk kufizohen tek, ofrimi i këshillimit psiko-social, mbështetjes financiare, informacionit në rast krize, strehimit të sigurt, shërbimeve ligjore dhe avokuese, mbështetjes në gjetjen e strehimit dhe të punësimit etj., për gratë dhe vajzat që kanë përjetuar dhunë, etj⁷.
- **Shërbimet thelbësore** përfshijnë një sërë shërbimesh bazë që ofrohen nga sektori i shërbimeve shëndetësore, shërbimeve të përkujdesit shoqëror, policisë dhe drejtësisë. Shërbimet duhet minimalisht të garantojnë të drejtat, sigurinë dhe mirëqenien e cilësdo grua ose vajzë që ka përjetuar ose përjeton dhunë me bazë gjinore⁸.
- Plani i sigurisë është një plan i individualizuar që zhvillohet nga viktimat për të reduktuar riskun që ato dhe fëmijët e tyre përballin.

III. Parimi bazë i funksionimit të MKR në menaxhimin e rasteve të dhunës në familje

Siguria. Bazuar në vlerësimin e riskut hartohen planet e sigurisë të cilat synojnë ulen e nivelit të rrezikut për viktimat e dhunës në familje.

⁷ MSHMS, “Procedurat standarde të veprimit për trajtimin e rasteve të dhunës në familje dhe dhunës me bazë gjinore nga punonjëset dhe punonjësit e shërbimeve të kujdesit shoqëror në kuadër të bashkëpunimit si anëtarë të mekanizmit të koordinuar të referimit, shkurt 2020”.

⁸ MSHMS, “Procedurat standarde të veprimit për trajtimin e rasteve të dhunës në familje dhe dhunës me bazë gjinore nga punonjëset dhe punonjësit e shërbimeve të kujdesit shoqëror në kuadër të bashkëpunimit si anëtarë të mekanizmit të koordinuar të referimit, shkurt 2020”.

Trajtimi i rasteve dhunës në familje udhëhiqet nga çështja cilat lloje ndërhyrjesh funksionojnë dhe se çfarë mund të verë në rrezik apo të rrisë sigurinë e viktimës, vlerësimi sistematik i faktorëve të riskut dhe qasje ndërdisiplinore në menaxhimin e riskut.

Plani i Sigurisë për viktimat e dhunës në familje. Kush e harton planin e sigurisë për viktimat e dhunës në familje?

-Punonjësi social për çështjet e dhunës në familje pranë njësisë së vetëqeverisjes vendore dhe njësisë së vlerësimit të nevojave e referimit, në bashkëpunim me Mekanizmin e Koordinuar të Referimit të rasteve të dhunës në familje hartojnë një plan individual të ndërhyrjes që përmban masat dhe shërbimet e nevojshme që duhen marrë për të mbrojtur viktimën nga dhuna në vazhdimësi.

Shërbimet e kujdesit shoqëror janë anëtarë shumë të rëndësishëm të MKR-ve. Madje roli i disa prej këtyre shërbimeve në trajtimin e rasteve emergjente (sidomos kur bëhet fjalë për strehim emergjent apo afatgjatë) është deciziv, pikërisht për shkak të rëndësisë së ndërhyrjes së tyre për të mundësuar strehim të sigurt⁹.

-Strehëzat emergjente dhe qendrat rezidenciale afatgjata mund të hartojnë në bashkëpunim me viktimën e dhunës në familje një plan sigurie për viktimat.

-vetë viktimat. Viktimat mund të mbështetjet nga profesionistë të ndryshëm, organizata, apo aktorë të tjerë përgjegjës gjatë hartimit të planit të sigurisë.

IV. HARTIMI I PLANIT TË SIGURISË PËR VIKTIMAT E DHUNËS NË FAMILJE ME AFTËSI TË KUFIZUARA

Viktimat e dhunës në familje me aftësi të Kufizuara janë një nga grupet më të marginalizuara që përballen me dhunë në familje. Ato gëzojnë mbrojtje të parashikuar me ligj.

Pjesëtarë të familjes që gëzojnë mbrojtje nga ligji kundër dhunës në familje janë edhe kujdestari dhe personi që ndodhet në kujdesin e tij gjatë kohës që vazhdon kujdestaria, sipas përcaktimeve të kujdestarisë mbi të miturit dhe kujdestarisë për personat me aftësi të kufizuar dhe personit që i është hequr ose kufizuar zotësia për të vepruar sipas dispozitave të Kodit të Familjes”.¹⁰

Parimi i përshtatjes së arësyeshme kërkon pajisjen e strukturave me infrastrukturën e nevojshme me qëllim që viktimat e dhunës në familje të kenë akses në shërbime.

Autoriteti përgjegjës (MSHMS) ka për detyrë mbështetjen në ngritjen e strukturave ndihmëse, në bashkëpunim me MR, për bashkërendimin, zbatimin, monitorimin dhe vlerësimin e politikave e të masave për të parandaluar dhe luftuar të gjitha format e dhunës, si dhe plotësimin e tyre me gjithë infrastrukturën e nevojshme, në përputhje edhe me parimin e “përshtatjes së arësyeshme”, që shërben për një mbështetje e plotësim të të gjitha nevojave për viktimat e dhunës në familje, përfshirë këtu asistencë financiare, si dhe shërbime mjekësore e sociale, sipas legjislacionit në fuqi.¹¹

⁹ MSHMS, “Procedurat standarde të veprimit për trajtimin e rasteve të dhunës në familje dhe dhunës me bazë gjinore nga punonjëset dhe punonjësit e shërbimeve të kujdesit shoqëror në kuadër të bashkëpunimit si anëtarë të mekanizmit të koordinuar të referimit, shkurt 2020”.

¹⁰ Ligji nr.9669, datë 18.12.2006, “Për masa ndaj dhunës në marrëdhëniet familjare”, i ndryshuar, neni 3, “Përkufizimet

¹¹ Ligji nr.9669, datë 18.12.2006, “Për masa ndaj dhunës në marrëdhëniet familjare”, i ndryshuar, neni 6, “Detyrat e autoritetit kryesor përgjegjës”.

Autoriteti përgjegjës ka për detyrë ofrimin dhe mbikëqyrjen e shërbimit në Qendrën Kombëtare të Përkujdesjes Shoqërore për viktimat e dhunës në familje, e cila duhet të ofrojë shërbime të aksesueshme edhe për gratë dhe vajzat me aftësi të kufizuara

Pagesa e akteve të ekspertimit psikosocial, të interpretit të gjuhës së shenjave, të ekspertimit mjeko-ligjor, të ekspertimit për vlerësimin e rrezikut të dhunës në familje ose të ndonjë akti ekspertimi tjetër është falas.¹²

Të mbijetuarat e dhunës kanë akses në shërbime cilësore të shëndetit mendor dhe mbështetje psikosociale.

E mbijetuara e dhunës ka ndihmës personal. Është e rëndësishme siguria që e mbijetuara e dhunës në familje ka mjete ndihmëse për të kaluar barrierat e ndryshme.

Plani i sigurisë

Rasti, në të cilin nga kryerja e vlerësimit të riskut rezulton se dhuna e ushtruar paraqet nivel të lartë të rrezikut për jetën, shëndetin, mirëqenien dhe lirinë e anëtarëve të familjes, konsiderohet si **rast emergjent** për t'u menaxhuar. Një rast i tillë kërkon nga strukturat përgjegjëse për trajtimin e rasteve të dhunës në familje, marrjen menjëherë të masave paraprake të mbrojtjes së viktimave për ndalimin e dhunës apo përshkallëzimit të mëtejshëm të saj, si dhe mbrojtjen dhe sigurinë e jetës.

Nëse **policia** është pika e parë e kontaktit, si në rastin kur viktimë (apo një i afërm, ose komshi, apo kalimtar) kërkon ndihmë (apo denoncon) nëpërmjet telefonit, ashtu dhe kur viktimë paraqitet direkt në ambjentet e policisë, anëtarët e ETN ndjekin hapat e mëposhtëm:

Punonjësi i policisë mbërrin në vendngjarje/merr takim me viktimën e dhunës në familje (dëgjon në mënyrë të hollësishme çfarë ka ndodhur, merr në shënim të dhënat e viktimës, kqyr vendngjarjen dhe mbledh/dokumenton prova të mundshme nëse është rasti, plotëson formularët dhe raportet përkatëse për intervistimin/pritjen e viktimës, sipas kërkesave që ka institucioni, i ofron viktimës informacion mbi ligjin për dhunën në familje, etj). Ndërkohë, pavarësisht nëse është duke shkuar për në vendngjarje apo nëse e takon viktimën në ambjentet e policisë, njofton menjëherë KVDHF dhe kërkon praninë e tij/saj për të filluar me procesin e vlerësimit të riskut. Kur nga njoftimi për ndihmë nëpërmjet telefonit merret informacion mbi dëmtime të mundshme shëndetësore të viktimës apo anëtarëve të tjerë të familjes, njoftohet paralelisht edhe qendra shëndetësore/spitali, me qëllim që të mbërrijë edhe ambulanca sa më parë në vendngjarje, në rast nevojë për ndërhyrje të menjëhershme dhe trajtim të kushteve shëndetësore të viktimës apo familjarëve. Në rastin kur edhe fëmijët janë viktimë të dhunës së drejtpërdrejtë në familje, menjëherë pas marrjes në mbrojtje të fëmijës dhe referimit të rastit pranë Njesisë për Mbrojtjen e Fëmijëve në Bashki / Punonjësit(es) për Mbrojtjen e Fëmijëve në njësinë administrative të Bashkisë, struktura përgjegjëse pranë Policisë së Shtetit harton raportin e vlerësimit të riskut edhe në prani të përfaqësuesit(es) të NJMF / PMF në njësinë administrative të Bashkisë. Kur nëna është drejtuar në ambjentet e policisë pa marrë me vete fëmijët dhe ajo deklaron se fëmijët kanë asistuar në skenë dhune, referohet rasti menjëherë pranë Njesisë për Mbrojtjen e Fëmijëve në Bashki / Punonjësit(es) për Mbrojtjen e Fëmijëve në njësinë administrative të Bashkisë, me qëllim kryerjen e vlerësimit të riskut në prani të psikologut/es,

¹²Ligji nr.9669, datë 18.12.2006, "Për masa ndaj dhunës në marrëdhëniet familjare", i ndryshuar, neni 14 "Forma e kërkesë-padisë", pika 4, c.

vlerësimin e nevojave të fëmijëve dhe ofrimin e shërbimeve të nevojshme¹³.

Nëse KVDHF ose punonjësi/ja social/e nuk paraqiten në kohë, punonjësi i policisë kryen pa vonesë vlerësimin e riskut dhe hartimin e raportit, nëse bëhet fjalë vetëm për viktimë të rritur. Ndërsa në rastin e viktimës së mitur, prania e NJMF/PMF është domosdoshmëri dhe procesi i vlerësimit të riskut kryhet në përputhje me Ligjin nr. 18/2017 “Për të drejtat dhe mbrojtjen e fëmijës”, si dhe të VKM nr. 578/2018 “Për procedurat e referimit e të menaxhimit të rastit, hartimin dhe përmbajtjen e planit individual të mbrojtjes, financimin e shpenzimeve për zbatimin e tij, si dhe zbatimin e masave të mbrojtjes”.

Për hartimin e raportit për vlerësimin e riskut punonjësi i policisë analizon:

- a) nivelin e rrezikut për një periudhë afatshkurtër për jetën, shëndetin dhe lirinë e anëtarëve të familjes dhe dinamikën e mundshme të zhvillimit të tij;
- b) nevojën për të marrë masë paraprake të mbrojtjes së menjëhershme dhe kohëzgjatjen e zbatimit të saj;
- c) nevojën për të parandaluar përshkallëzimin e mëtejshëm të dhunës, përmes ndalimit të veprimeve të dhunuesit¹⁴.

Në vlerësimin e riskut të një viktime të dhunës në familje me aftësi të kufizuara, disa nga pyetjet që mund të ngrihen janë:

- vlerësohen rreziqe individuale për cdo grua dhe vajzë;
- Është ushtruar një dhunë e përsëritur dhe e përshkallëzuar ndaj viktimës së dhunës në familje? (faktorë të riskut nga dhunuesi)
- Viktima do të qëndrojë në shtëpi apo duhet të largohet menjëherë? (faktorë të riskut për viktimën)
- Cilat janë problemet shëndetësore të viktimës? (faktorë të riskut për viktimën) Në varësi të problemeve shëndetësore do të planifikohen edhe ndërhyrjet.
- A mund të garantohet siguria e viktimës duke marrë masën e largimit të dhunuesit nga banesa bashkëshortore dhe qëndrimi në shtëpi i viktimës?
- A është larguar viktima nga shtëpia?
- A dëshiron të largohet? (faktorë të riskut për viktimën)
- Cili është niveli i riskut të dhunuesit për të kryer dhunë në familje në të ardhmen?
- Cilat janë vendndodhjet me rrezik për viktimën?
- Nëse vendoset që viktima të largohet nga shtëpia ajo duhet informuar se ekziston rreziku i përndjekjes pas largimit nga një marrëdhënie e dhunshme.
- A ka ndonjë pajisje, medikament që e ndihmon viktimën të qëndrojë e sigurt?
- Detyrat e kujdesit për të cilat kujdestari është përgjegjës si dhe nëse ka ndodhur abuzim nga personi që duhet të kujdesej për viktimën e dhunës në familje;
- Si reagon dhunuesi ndaj paaftësisë së viktimës kur janë vetëm?
- Cfarë i tregon dhunuesi të tjerëve në lidhje me paaftësinë e viktimës?
- Cilat janë shqetësimet e viktimës në lidhje me efektet që sjell paaftësia në sigurinë e saj/tij dhe a ndryshojnë këto efekte?
- A kryen dhunuesi veprime që e përkeqësojnë paaftësinë?

¹³ Protokoll i menaxhimit të rasteve të dhunës në familje në nivel vendor përmes Mekanizmit të Koordinuar të Referimit të rasteve të dhunës në familje (MKR)

¹⁴ UDHËZIM I PËRBASHKËT, Nr. 866, datë 20.12.2018, PËR PROCEDURAT DHE MODELIN E VLERËSIMIT TË RISKUT PËR RASTET E DHUNËS NË FAMILJE

- A kryen dhunuesi veprime që e bëjnë viktimën të varur?¹⁵

Në kryerjen e vlerësimit të riskut analizohen edhe se si paaftësitë fizike apo mendore të viktimës së dhunës në familje ndikojnë në sigurinë e saj;

Nëse vendi ku është identifikuar ose raportuar rasti i dhunës në familje është i ndryshëm nga ai i vendbanimit të viktimës ose dhunuesit(es), Nëse viktimë nuk kërkon mbrojtje tek punonjësi i policisë së vendbanimit, atëherë punonjësi i policisë mund të kërkojë informacion nga policia e vendbanimit. Ky informacion do ti vlejë në kryerjen e vlerësimit të riskut.

Nëse nga vlerësimi i riskut rezulton risk për jetën e viktimës dhe ose fëmijëve të saj, nevojitet të përgatitet plani i sigurisë duke u konsultuar me viktimën e dhunës në familje.

Masat paraprake të mbrojtjes së menjëhershme të lëshuara nga policia duhet të jenë në pajtim me nivelin e riskut si edhe duhet të konsiderojnë se sa sigurohet aksesueshmëria e viktimave me aftësi të kufizuara në shërbimet ekzistuese.

Së pari: Ambjentet e Komisarariatit të policisë ku raportohet dhuna në familje duhet të jenë të aksesueshme nga viktimat e dhunës në familje me aftësi të kufizuara;

Së dyti, Nda me viktimën e dhunës në familje informacion të qartë dhe të kuptueshëm; Organizatat e shoqërisë civile dhe/ose koordinatori vendor kundër dhunës në familje duhet të ndajnë edhe fletëpalosje ose materiale të tjera informuese me shkrimin braille më qëllim aksesueshmërinë e viktimave të dhunës në familje me aftësi të kufizuara në sistemin e parandalimit dhe mbrojtjes nga dhuna në familje; Duhet të mbani në konsideratë se një abuzues mund ta ketë keqinformuar viktimën në lidhje me burimet e sistemit që janë të vlefshme ose mund ta ketë izoluar viktimën me qëllim që të marrin avantazhe nga barrierat me të cilat ato përballen.

Së treti, në bashkëpunim me viktimën të përzgjidhet metoda e preferuar e komunikimit, duke konsideruar specifikat e aftësisë së kufizuar që ka viktimë e dhunës në familje. . Interpreti i gjuhës së shenjave është i nevojshëm me qëllim që punonjësi i policisë i asistuar nga KVDHF ose punonjësi social që asistojnë atë ose në rastin e fëmijëve PMF të komunikojnë me viktimat dhe/ose fëmijët mbi të drejtat, shërbimet ekzistuese dhe marrjen e mendimit të viktimës;

Komunikimi me personat me aftësi të kufizuara mund të përfshijë dhënien e informacionit në formatet e mëposhtme të aksesueshme:

- ☐ Braille;
- ☐ Printim me gërma të mëdha;
- ☐ Audio;
- ☐ Formate dixhitale me lexues ekrani;
- ☐ Gjuha e shenjave me interpretues te gjinisë të preferuar;

¹⁵ MODEL PROTOCOL ON SAFETY PLANNING FOR DOMESTIC VIOLENCE VICTIMS WITH DISABILITIES, 2003, Cathy Hoog, Abused Deaf Women's Advocacy Services for the Washington State Coalition Against Domestic Violence, fq.17

- ☐ Shkrim me titra;
- ☐ Formate të thjeshta, lehtësisht të lexueshme;
- ☐ Udhëzime të ilustruara;
- ☐ interpretim lokal i gjuhës;¹⁶

Informacioni në lidhje me të drejtat ligjore për këtë target grup të ofrohet në forma të aksesueshme, me qëllim që gratë me aftësi të kufizuara intelektuale ose të shikimit, gra me probleme të shëndetit mendor, gra që nuk dëgjojnë, ose me aftësi të kufizuara fizike të njohin të drejtat që kanë, të informohen si të paraqesin një ankesë ose të kuptojnë proceset gjyqësore.

Së katërti, përgatitet plani i nevojave, pjesë e rëndësishme e të cilit është edhe siguria e viktimës. Programi duhet të konsiderojë llojin e aftësisë së kufizuar.

Hartuesit e Planit të sigurisë për viktimat e dhunës në familje me aftësi të kufizuara duhet të konsiderojnë¹⁷:

- Plani synon të reduktojë riskun e një abuzimi në të ardhmen, me qëllim rritjen e sigurisë;
- Viktima e dhunës në familje është ende në një marrëdhënie abusive, planifikon të largohet nga kjo marrëdhënie ose tashmë është larguar nga kjo marrëdhënie;
- Viktima është eksperti në lidhje me njohjen e formave të dhunës që ushtrohen ndaj saj dhe se cilat teknika sigurie funksionojnë më së miri për të; Prandaj është jashtzakonisht e rëndësishme të fillohet nga perspektiva e viktimës në lidhje me dhunën dhe dëgjimi i shqetësimeve të saj në lidhje me sigurinë. Bashkëpunimi nga profesionistët me viktimën për të përgatitur planin e sigurisë është domosdoshmëri;
- Plani i sigurisë duhet të konsiderojë se si aftësitë e kufizuara të viktimës impaktojnë planin e sigurisë;
- Përpjekjet për planin e sigurisë duhet të konsiderojnë se si abuzuesit përfitojnë nga barrierat të cilat pengojnë një viktimë nga përdorimi i shërbimeve për viktimat e dhunës në familje;
- Përpjekjet për planin e sigurisë duhet të konsiderojnë çështje të mundshme të aftësisë së kufizuar të abuzuesit ose anëtarëve të tjetër të familjes dhe sesi ajo impakton strategjitë e planifikimit të sigurisë së viktimës;
- Planin e sigurisë duhet të rishikohen dhe të përditësohen në mënyrë periodike ndërsa situata e viktimës ndryshon;
- Materialet e planifikimit të sigurisë duhet të prezantohen në gjuhë të qartë, me një interpret të shenjave nëse është e mundur dhe materialet duhet të jenë të vlefshme në formate të ndryshme;
- Përpjekjet për planifikimin e sigurisë duhet të konsiderojnë burime të tjera të aftësisë së kufizuar;
- Përpjekjet për planifikimin e sigurisë duhet të përfshijnë njohuri të pajisjeve të përshtatura për personat me aftësi të kufizuara dhe informacion të përditësuar mbi teknologjinë e re për të përmirësuar sigurinë;

¹⁶ Women and Young Persons with Disabilities: Guidelines for Providing Rights-Based and Gender-Responsive Services to Address Gender-Based Violence and Sexual and Reproductive Health and Rights, p.38, UNFPA 2018.

¹⁷ MODEL PROTOCOL ON SAFETY PLANNING FOR DOMESTIC VIOLENCE VICTIMS WITH DISABILITIES, 2003, Cathy Hoog, Abused Deaf Women's Advocacy Services for the Washington State Coalition Against Domestic Violence, fq.3

- Stafi duhet të marrë trajnim të vazhduar për të diskutuar çështjet që ngrihen në lidhje me planifikimin e sigurisë për viktimat me aftësi të kufizuara me qëllim forcimin e aftësive¹⁸;

Nëse viktimat e dhunës në familje është me aftësi të kufizuara njohëse, prapambetje mendore duhet të ofrohen shërbime dhe programe të segreguara, mund të kenë problem me gjuhën të nxënit, lëvizjen dhe aftësinë për jetë të pavarur. Në këtë rast plani i sigurisë rishikohet në mënyrë të vazhdueshme.

Ofruesit e shërbimeve në këtë rast duhet të pyesin viktimën e dhunës në familje cilën **metodë komunikimi** preferojnë. **Në rast se viktimat e dhunës në familje është me paaftësi të dëgjimit, nuk dëgjon, ose nuk dëgjon dhe është me paaftësi të shikimit ose ka vështirësi në dëgjim**, duhet të konsiderohet nga ofruesit e shërbimeve se, komuniteti i personave që nuk dëgjojnë është i ndryshëm. Jo të gjithë individët që nuk dëgjojnë përdorin gjuhën e shenjave ose të njëjtën gjuhë të shenjave. Disa individë që nuk dëgjojnë mund të kenë vështirësi në lexim dhe në të kuptuarit e dokumenteve të ndryshme për shkak të problemeve sintaksore. Këshillohet të pyetet viktimat cilën metodë komunikimi preferon. Ka disa lloje të ndryshme të personave që nuk dëgjojnë dhe nuk shikojnë. Disa rriten si persona që nuk dëgjojnë dhe më pas bëhen me paaftësi të shikimit dhe disa individë rriten si persona me paaftësi të shikimit dhe më pas nuk dëgjojnë. Duhet përzgjedhur metoda e duhur e komunikimit. **Në situatë emergjente ju mund të shkruani në pëllëmbën e dorës së viktimës deri sa të arrijë interpreti i shenjave**¹⁹.

Në rastin e një viktime të dhunës në familje me problem të shëndetit mendor është e rëndësishme të kuptohet dhuna në familje dhe problemet e shëndetit mendor. Një person që ka informacion mbi historinë e abuzimit do të ishte shumë ndihmues për të ndihmuar viktimën të shpjegojë situatën.

Viktima e dhunës në familje mund të ketë paaftësi në lëvizje dhe është e rëndësishme të ketë një telefon sa më pranë vendit ku fle, telefonat të kenë butona të mëdha, pajisjet e sigurisë duhet të jenë të arritshme për viktimën.

Viktima e dhunës në familje mund të jetë me paaftësi të shikimit ose të ketë dëmtim të shikimit. Janë disa lloje dëmtimi të shikimit. Persona të përshkruar si të verbër mund të jenë në gjendje të lexojnë në printime të mëdha dhe mund të lëvizin pa ndihmë. Ata mund të jenë në gjendje të perceptojnë dritën dhe errësirën, ndoshta disa ngjyra ose të mos shohin fare. Disa persona të verbër mund të lexojnë shkrimin Braille, por shumica e personave të verbër jo.

Kaktohet një kujdestar për viktimën, kur jemi në rastin që viktimat është dhunuar nga kujdestari i saj;

¹⁸

¹⁹ MODEL PROTOCOL ON SAFETY PLANNING FOR DOMESTIC VIOLENCE VICTIMS WITH DISABILITIES, 2003, Cathy Hoog, Abused Deaf Women's Advocacy Services for the Washington State Coalition Against Domestic Violence, fq.8-9

Në situatë të jetesës në grup, zhvillohen strategji që lejojnë monitorim dhe mbikqyrje të sigurisë gjithë kohën; Pavarësia dhe autonomia e viktimës duhet të sigurohet;

Kur mendohet se masa e duhur është akomodimi i viktimës së dhunës në familje në një qendër rezidenciale të aksesueshme; Policia, KVDHF dhe cdo institucion anëtar i MKR ndan informacion të përditësuar për shërbimet për viktimat e dhunës në familje të cilat janë të aksesueshme nga ky grup dhe nëse lëshohet një UMPMM ose i përgatitet një kërkesë për UMM ose UM në masat mbrojtëse parashikohet vendosja e viktimës në një strehëz emergjente ose qendër rezidenciale afatgjatë e aksesueshme nga viktimat e dhunës në familje me AK;

Si për cdo viktimgë me aftësi të kufizuara konsultu shërbimin me viktimgën para se ti ofrohet viktimës ky shërbim. Zgjedhja duhet të jetë e informuar në lidhje me ofrimin e shërbimeve. Kjo kërkon që policia dhe KVDHF të kenë nr emergjence të interpretëve me qëllim që të konsultohen në lidhje me shërbimet e mundshme për viktimgën.

***Kur paraqitet e domosdoshme për shkak të riskut për jetën e viktimës,** punonjësi i policisë i sugjeron titullarit të strukturës së policisë **vendosjen e viktimës në një qendër rezidenciale publike apo jo-publike emergjente ose afatgjatë.** Në këtë rast punonjësi i policisë mban parasysht interesin më të lartë të fëmijëve të mitur për të mos qëndruar me dhunuesin/en në mënyrë të pa mbikëqyrur, vullnetin e viktimës për t'u strehuar, si dhe legjislacionin në fuqi për standardet dhe procedurat për pranimin në këto qendra.

Një çështje shumë e rëndësishme është nëse ofrimi i shërbimeve nga strehëzat emergjente apo afatgjata është nëse këto qendra ofrojnë shërbime të aksesueshme;

Ofruesit e shërbimeve duhet të sigurojnë që informacioni është ofruar në formate të aksesueshme elektronike, BSL clips ose file audio dhe lehtësisht të lexueshme, printimi i informacioneve në *Braille*, printim me shkronjë të madhe, në gjuhë të thjeshtuar, të përshtatur për personat me aftësi të kufizuara. Kjo vlen për të gjitha tipet e shërbimeve të specializuara për viktimat/të mbijetuarat e dhunës me bazë gjinore dhe dhunës në familje, si strehëzat, linjat telefonike të këshillimit dhe qendrat e grave.

Shërbimet e kujdesit shoqëror luajnë një rol të rëndësishëm në sigurinë e viktimave të dhunës në familje, pavarësisht nëse janë pika e parë e kontaktit me viktimgën apo jo.

Shërbimet thelbësore të kujdesit shoqëror, që u duhen ofruar **viktimave të DHF/DHBGJ, në mjedise dhe situata të ndryshme përfshijnë ndër të tjera: Informimin në rast krize, Këshillimin në rast krize, Linjën telefonike e ndihmës, Strehimin e sigurt, Informim mbi të drejtat, këshillim dhe përfaqësim në sistemin gjyqësor, Mbështetje dhe këshillim psiko – social, shërbime të menjëhershme dhe Referim në shërbime të tjera që ofrohen nga antarët e Mekanizmit të Koordinuar të Referimit, përmes kontaktimit me Koordinator/en Vendor/e²⁰.**

²⁰ MSHMS, "Procedurat standarde të veprimit për trajtimin e rasteve të dhunës në familje dhe dhunës me bazë gjinore nga punonjëset dhe punonjësit e shërbimeve të kujdesit shoqëror në kuadër të bashkëpunimit si anëtarë të mekanizmit të koordinuar të referimit, shkurt 2020".

Informimi në rast krize ndihmon viktimën e dhunës në familje me aftësi të kufizuara kur është i saktë, i qartë dhe në formën e duhur në alfabetin Braille, të mund të interpretohen me gjuhën e shenjave, etj),

Këshillimi në rast krize-siguron këshillimin e viktimave të dhunës në familje për opsione të ndryshme të akomodimit të menjëhershëm të sigurtë dhe trajtimit mjekësor.

Linjat telefonike të ndihmës janë shërbim thelbësor për sigurinë e viktimave të dhunës në familje të cilat duhet të përdoren pa pagesë, janë të aksesueshme gjatë 24 orëve të ditës, 7 ditë në javë, ose, të paktën, katër orë në ditë, duke përfshirë ditët e fundjavave dhe festave

Linjat telefonike bëjnë lidhjen me shërbimet e tjera të kujdesit shoqëror dhe me shërbimet shëndetësore, të policisë dhe drejtësisë për t'iu përgjigjur rrethanave individuale të grave dhe vajzave. Ato ofrojnë mbështetje për transportin urgjent të viktimave në vende të sigurta, pavarësisht vendndodhjes.

Një nga shërbimet thelbësore më të rëndësishme është strehimi i sigurtë.

PSV për shërbimet e kujdesit shoqëror parashikojnë se për shumë gra dhe vajza të dhunuara në marrëdhëniet familjare largimi nga ambjentet ku jetojnë dhe strehimi i menjëhershëm i sigurtë është një nga shërbimet kyc.

Mbërritja në kohë në shtëpi, strehime, strehëza të sigurta për gratë, ose në hapësira të tjera të sigurta, mund t'u ofrojë atyre mundësi për strehim të menjëhershëm e të sigurt. Pas këtij strehimi të menjëhershëm, gratë dhe vajzat mund të kenë nevojë për përkrahje për sigurimin e strehimit për periudha afatmesme dhe afatgjata.

- Duhet të sigurohet strehim i sigurt derisa të ketë përfunduar kërcënimi i menjëhershëm
- Duhet të sigurohen masat e sigurisë, duke përfshirë:
 - vendndodhje konfidenciale (aty ku është e mundur)
 - personel sigurie
 - sisteme sigurie
- Duhet të sigurohet që të ketë një protokoll hyrjeje për njerëzit që hyjnë dhe dalin nga strehimi i sigurt
- Duhet të sigurohen nevojat bazë për strehim pa pagesë
- Duhet të sigurohet që të ketë një protokoll për fëmijët e pashoqëruar, duke përfshirë kujdesin alternativ afatgjatë, kur është e nevojshme dhe e përshtatshme, i cili të jetë në përputhje me legjislacionin ekzistues kombëtar dhe me standardet ndërkombëtare
- Duhet të sigurohet që strehimi të mund të përdoret nga gratë dhe vajzat me aftësi të kufizuara, si dhe nga gratë dhe vajzat nga zonat rurale, rome dhe egjiptiane, nga komuniteti LGBTI, etj²¹.

Përgjigja, elementi tjetër i strehimit të sigurtë kërkon që të sigurohet se hapësirat brenda ambienteve të strehimit mundësojnë privatësi dhe konfidencialitet për gratë dhe vajzat, nevojat

²¹ MSHMS, PROCEDURAT STANDARDE TË VEPRIMIT PËR TRAJTIMIN E RASTEVE TË DHUNËS NË FAMILJE DHE DHUNËS ME BAZË GJINORE NGA PUNONJËSET DHE PUNONJËSIT E SHËRBIMEVE TË KUJDESIT SHOQËROR NË KUADËR TË BASHKËPUNIMIT SI ANËTARË TË MEKANIZMIT TË KOORDINUAR TË REFERIMIT, Shkurt 2020.

e fëmijëve trajtohen në mënyrë të përshtatshme dhe është miqësor ndaj fëmijëve, ofrohet vlerësim i nevojave të menjëhershme si edhe hartimin e një plani mbështetjeje të individualizuar për gratë/fëmijët, në konsultim me to²².

Referuar në PSV për shërbimet e kujdesit shoqëror, periudha e strehimit emergjent duhet të zgjatë derisa të mos ketë më rrezik të menjëhershëm, ose derisa të hyjnë në fuqi për t'u zbatuar masa të tjera që lidhen me lëshimin e një urdhëri mbrojtjeje apo me strehimin për një periudhë më të gjatë në një strehëz që ofron shërbime më afatgjata.

Duhet të garantojnë që masat e sigurisë janë funksionale, duke përfshirë këtu: ruajtjen e fshehtësisë së vendndodhjes (kur është e mundur), angazhimin e punonjëseve dhe punonjëseve të sigurisë dhe specialisteve që do të ndjekin rastin gjatë gjithë periudhës kohore të strehimit në një strehëz emergjente apo afatgjatë, si dhe vënien në funksionim të sistemit të sigurisë.

Garantimi i nevojave bazë të strehimit, duke përfshirë këtu edhe shmangien e qëndrimit vetëm (pra pa një specialist të trajnuar) të viktimës, mundësimi i shërbimeve të tjera sipas nevojave të viktimës si edhe garantimi i sigurisë dhe plotësimi i nevojave të menjëhershme të fëmijëve shoqëruar me shërbime janë gjithashtu të një rëndësie të vecantë.

Faktorët e rrezikut dhe të mbrojtjes (personalë, familjarë dhe shoqërorë/mjedisorë) vlerësohen me kujdes.

- Punonjësi i policisë lidhet me Qendrën Kombëtare të Trajtimit të Viktimave të Dhunës në Familje, ose strehëza të tjera emergjente apo afatgjata përmes përfaqësuesëve të shërbimeve të kujdesit shoqëror, pjesë e MKR. Punonjësi i policisë duhet të mbështetet me informacionin e nevojshëm edhe nga KVDHF për vendosjen e viktimës në një strehëz, emergjente ose afatgjatë. Gjithashtu duhet të shqyrtohen alternativat sa më pranë vendbanimit të viktimës (strehizat emergjente apo afatgjata) dhe në mungesë të mbështetjes nga ana e tyre, strehizat në Tiranë (publike apo jo-publike).
- Policia bashkëpunon me njësinë e vetëqeverisjes vendore për marrjen e masave për veçimin e dhunuesit(es) nga familja. Por si do të sigurohet vecimi i viktimës nga dhunuesi?

Duke marrë masën e largimit të dhunuesit nga banesa bashkëshortore;

Duke vendosur viktimën dhe/ose fëmijët në qendra rezidenciale afatshkurtra ose afatgjata;

Nëse viktimë e dhunës në familje vendoset në një strehëz emergjente, shërbimet e ofruara nga stafi i strehëzës emergjente përfshijnë: hartimin dhe zbatimin e një plani sigurie për çdo përfitues/e, në bashkëpunim me policinë, koordinatoren vendore kundër dhunës në familje dhe anëtarët e tjerë të Mekanizmit të Referimit;

²² MSHMS, PROCEDURAT STANDARDE TË VEPRIMIT PËR TRAJTIMIN E RASTEVE TË DHUNËS NË FAMILJE DHE DHUNËS ME BAZË GJINORE NGA PUNONJËSET DHE PUNONJËSIT E SHËRBIMEVE TË KUJDESIT SHOQËROR NË KUADËR TË BASHKËPUNIMIT SI ANËTARË TË MEKANIZMIT TË KOORDINUAR TË REFERIMIT, Shkurt 2020.

Pjesë e këtij plani është edhe Urdhri për masat paraprake të mbrojtjes së menjëhershme. Ky plan sigurie do të përfshijë masa jo vetëm për ditët e qëndrimit të viktimës/ave në strehëzën emergjente, por edhe gjatë transferimit të viktimës për në strehëza të tjera si dhe kthimin e saj në familje.

Marrja e këtyre masave të përshtatshme për një viktimë të dhunës në familje me aftësi të kufizuara kërkon që policia dhe KVDHF të kenë informacion jo vetëm mbi shërbimet ekzistuese por edhe në lidhje me sa të aksesueshme janë shërbimet për viktimat e dhunës në familje me aftësi të kufizuara; Përfaqësuesit e shërbimeve të kujdesit shoqëror pjesë e MKR luajnë një rol të rëndësishëm në proces.

Viktima e dhunës në familje bashkëpunon në lidhje me rishikimin e planit të sigorisë kur rrethanat ndryshojnë;

Në rastin kur në respektim të vullnetit të viktimës dhe interesit më të lartë të të miturve viktima strehohet pranë familjarëve të saj, ose një banesë të dytë në një qytet tjetër, policia monitoron rastin e dhunës në familje duke garantuar sigurinë e përfitueses dhe/ose të familjarëve të saj. Në rast se viktima e dhunës në familje strehohet në një banesë në një qytet tjetër, njoftohen menjëherë strukturat përkatëse të policisë si edhe KVDHF për monitorimin e rastit dhe garantimin e sigorisë së viktimës, fëmijëve në varësi dhe familjarëve/të afërmeve ku po strehohet. Gjithashtu këto struktura njoftohen edhe në lidhje me nevojat e viktimës me aftësi të kufizuara.

***Kur rasti i përket një viktime të dhunës seksuale**, punonjësi i policisë në bashkëpunim me KVDHF dhe /ose NJMF/PMF kur flitet për të mitur, referon rastin për t'u trajtuar pranë **Qendrës së Menaxhimit të krizës për rastet e dhunës seksuale "LILIUM"**.

Nëse viktima e dhunës në familje me aftësi të kufizuara është përballur me dhunë seksuale referimi i rastit pranë Qendrës së menaxhimit të krizës për rastet e dhunës seksuale është i nevojshëm.

E drejta e marrjes së vendimit për ta përfituar shërbimin, bazuar në dhënien e një informacioni të plotë e të përditësuar. Janë viktimat, të mbijetuarat/it e dhunës seksuale ose përfaqësuesit e tyre ligjorë (në rastin e fëmijës apo personave me aftësi të kufizuara) që do të vendosin për jetën e tyre dhe sigurinë e jetës. Është e rëndësishme që viktimave/të mbijetuarve t'u jepet i gjithë informacioni i nevojshëm për të marrë vendime të drejta për mbështetjen afat shkurtër dhe afat gjatë.

Koordinatori/ja e Qendrës LILIUM vlerëson në mënyrë të menjëhershme dhe me efektivitet nevojat e përfitueses/it të shërbimit, duke marrë në konsideratë tërësinë e karakteristikave personale, përfshirë aftësinë e kufizuar.

Qendra ka infrastrukturë të përshtatur, si dhe personel të specializuar për të pranuar dhe trajtuar të mbijetuarat/it me aftësi të kufizuara dhe me probleme të shëndetit mendor.

Me qëllim aksesin e viktimave me aftësi të kufizuara, Qendra duhet të ketë në listën e saj të profesionistëve edhe specialistë të gjuhës së shenjave për personat që kanë nevojë për këtë lloj shërbimi.

Masat paraprake të mbrojtjes së menjëhershme të lëshuara nga policia duhet të jenë në pajtim me nivelin e riskut si edhe duhet të konsiderojnë se sa sigurohet aksesueshmëria e viktimave me aftësi të kufizuara në shërbimet ekzistuese.

Shërbimet e kujdesit shoqëror kryejnë vlerësimin dhe menaxhimin e rastit, me qëllim zvogëlimin e nivelit të rrezikut.

Plani i sigurisë është pjesë e ndërhyrjes ndaj rastit dhe duhet të përgatitet duke marrë në konsideratë faktorët e rriskut dhe burimet në dispozicion.

Për të përgatitur një plan sigurie të efektshëm nevojitet identifikimi i faktorëve që mund të sjellin përsëritjen dhe përshkallëzimin e dhunës.

Faktorë rrisku që mund të identifikohen:

- Akte/incidente të mëparshme të DHF/DHBGJ ndaj viktimës, fëmijëve apo ndonjë pjesëtari tjetër të familjes. Histori abuzimesh, formash dhe lloje dhune të përdorura, dënime apo denoncime të mëparshme në polici, si dhe armët e përdorura, janë tregues për t'u marrë në konsideratë kur vlerësohet rrezikshmëria.
- Sjellje të dhunshme jashtë familjes.
- Ndarjet dhe zgjidhjet e martesave janë periudha kohore kur rreziku është i lartë.
- Bashkëpunimi i pjesëtarëve të tjerë të familjes me dhunuesin.
- Mbajtje me leje apo pa leje dhe/ose përdorim i armëve, ose kërcënimi për t'i përdorur ato.
- Konsumimi i alkoolit apo i drogave mund të mos frenojë sjelljet dhe mund të çojë në përshkallëzim të dhunës.
- Kërcënime, në veçanti, kërcënimet me vdekje duhet të merren seriozisht.
- Xhelozia dhe posesiviteti ekstrem.
- Koncepte dhe qëndrime tërësisht patriarkale.
- Persekutim dhe terror psikologjik (përndjekje)
- Mospajtim me urdhërat e mbrojtjes të lëshuara nga gjykata apo policia (urdhëri për masa paraprake të mbrojtjes së menjëherëshme).
- Faktorë të tjerë nxitës që mund të çojnë në përshkallëzim të dhunës (ndryshim sjelljesh në marrëdhënie).

Faktorët e riskut vlerësohen edhe nga policia dhe KVDHF bazuar në aktet nënligjore të ligjit nr.9669, datë 18.12.2006, "Për masa ndaj dhunës në marrëdhëniet familjare", i ndryshuar.

Përgatitja e një plani fillestar sigurie është e domosdoshme dhe nëse është e nevojshme brenda këtij plani duhet të propozohet edhe referimi. Po kështu, nëse është e nevojshme duhet

të mendohet zbatimi i këtij plani të sigurisë në mënyrë sa më të sigurt. Në këtë kuadër, viktimat duhet të:

- Listojë personat (shoqet, shokët, fqinjët, të afërmit, familjarët) të cilat/cilët mund të merren në telefon në një situatë urgjence ose që mund të ofrojnë strehim për pak ditë.
- Identifikojë një ose më shumë fqinjë, të cilave/cilëve mund t'u tregojë për dhunën dhe t'u kërkojnë ndihmë nëse dëgjojnë një zhurmë në shtëpinë e viktimës/të mbijetuarës.
- Praktikojë si mund të dalë nga shtëpia në mënyrë të sigurt.
- Bëjë gati një çantë sigurie me sendet e nevojshme dhe ta vendosë në një vend nga ku mund të merret lehtësisht në një situatë urgjente.
- Përdorë instinktet dhe gjykimin e saj. Nëse situata është e rrezikshme, të ketë parasysh t'i japë dhunuesit atë që kërkon që ta qetësojë. Viktima ka të drejtë të mbrojë veten dhe fëmijët e saj.
- Gjykojë për mundësinë për t'iu drejtuar për ndihmë në të ardhmen institucioneve të tjera të shërbimeve.
- Mos harrojë, ajo nuk meriton që të goditet ose të kërcënohet.²³
 - Titullari i strukturës vendore të policisë lëshon UMPMM dhe plotëson kërkesën për vlefësimin e masave të UMPMM-së dhe lëshimin e UMM-së të cilën e dërgon në Gjykatën e Rrethit. Urdhrrat paraprakë të mbrojtjes së menjëhershme dhe urdhrat e mbrojtjes kontribuojnë në sigurinë e viktimave të dhunës në familje përmes masave të mbrojtjes.
 - Policia merr pjesë aktive në procesin e hartimit të planit individual të ndërhyrjes nga punonjësi(ja) social(e) ose KVDHF. Kontributi konsiston në përcaktimin e masave të **nevojshme për të mbrojtur viktimën nga dhuna në vazhdimësi dhe minimizimin e pasojave të dhunës.**
 - Kërkesë padinë e plotësuar për lëshimin e UMM, punonjësi i policisë e dërgon në Gjykatën e rrethit dhe për çdo rast kontakton me përfaqësuesen(in) e gjykatës.
 - KVDHF asiston viktimat me informacion mbi njohjen e të drejtave të tyre, në ndjekjen e procedurave të nevojshme për marrjen e një urdhëri të menjëhershëm të mbrojtjes, si dhe për hapat që duhen ndjekur nëse urdhëri shkelet.
 - Punonjësi i policisë duhet të mbështetet edhe nga KVDHF, i(e) cili(a) ka detyrim ligjor shoqërimin e viktimës në gjykatë, polici apo shërbime të tjera²⁴. Plan i sigurisë kur është rasti parashikon që transporti i viktimës për në gjykatë të jetë i sigurtë dhe të kryhet nga policia dhe një punonjëse policie grua.
 - Gratë dhe vajzat marrin një plan të individualizuar sipas nevojave të tyre, të bazuar tek të punuarit me pikat e forta, i cili përfshin strategji për menaxhimin e riskut.
 - Në rast nevojë, punonjësi i policisë bën shoqërimin e viktimës në Spital. KVDHF mund të shoqërojë viktimën/të mbijetuarën në Spital apo në ndonjë nga institucionet e tjera, nëse Policia vlerëson që është shmangur rreziku dhe që viktimat mund të lëvizin edhe vetëm me praninë e KVDHF.
 - **Nëse nevojiten shërbime avokatie**, atëherë punonjësi i policisë dhe KVDHF kontakton me OJF-të e autorizuar nga MD, qendrat e ndihmës juridike parësore dhe/ose Klinikat e Ligjit në universitetet. Në referim konsiderohet fakti nëse këta ofrues shërbimesh ofrojnë shërbime të aksesueshme për personat me aftësi të kufizuara.

²³MSHMS, "Procedurat standarde të veprimit për trajtimin e rasteve të dhunës në familje dhe dhunës me bazë gjinore nga punonjëset dhe punonjësit e shërbimeve të kujdesit shoqëror në kuadër të bashkëpunimit si anëtarë të mekanizmit të koordinuar të referimit, shkurt 2020".

²⁴ Shih VKM nr.334/datë 17.02.2011.

- Lista e ofruesëve të shërbimeve ligjore falas, të aksesueshme nga personat me aftësi të kufizuara duhet të përditësohet. KVDHF ndan listën me shërbimet e aksesueshme për viktimat e dhunës në familje me aftësi të kufizuara me të gjithë anëtarët e MKR dhe e afishon atë në vende të dukshme në ambientet e bashkisë si dhe në zyrën e tij/saj. KVDHF sigurohet të marrë një kopje të listës me vehte sa herë që shkon në komisariatin e policisë ose të takojë viktimën në banesë gjatë monitorimit të zbatimit të urdhrave të mbrojtjes, ose në raste të tjera.
- Informacioni ligjor dhe mbi të drejtat, këshillimi dhe përfaqësimi, duke përfshirë dhe sistemet ligjore të shumëfishta është një shërbim thelbësor. Ofrimi i këtij informacioni, këshillimi dhe përfaqësimi është i rëndësishëm për sigurinë e viktimave të dhunës në familje. Disponueshmëria dhe aksesueshmëria janë dy elementët thelbësorë të tij. Informacioni, këshillimi dhe përfaqësimi duhet të sigurohet në kohë duke parashikuar qëndrimin e dhunuesit larg viktimës, duhet të ofrohet në formë të shkruar (dhe në një gjuhë që viktimat mund ta kuptojnë), me gojë dhe/ose në një formë që është e njohur për të dhe duhet të ofrohet në përputhje me disponueshmërinë e viktimës, domethënë në një kohë dhe vend që është i përshtatshëm për të.
- Nëse nevojiten **shërbime shëndetësore**, pra nëse nga dhuna e ushtruar viktimat ka dëmtime në shëndet duhet patjetër të adresohet në njësinë vendore të kujdesit shëndetësor apo në spitalin më të afërt për të marrë shërbimet shëndetësore që i nevojiten (ndërkohë që kryhen veprimet e tjera për lëshimin e UMPMM-së). ofruesit e kujdesit shëndetësor duhet të mos jenë në kushtet e “Mohimit të një përshtatjeje të arsyeshme”.
- Nëse nevojiten **shërbime psikologjike**, atëherë punonjësi i policisë dhe KVDHF kontaktojnë me psikologët e bashkisë, shkollave ose OJF-ve, apo dhe me Urdhërin e Psikologut, për të siguruar shërbimin e kërkuar. Ky shërbim duhet të jetë i aksesueshëm, falas, mund të ofrohet me telefon, të ofrohet mundësi transporti për të mbështetur viktimat për të marrë pjesë në sesione si edhe të ofrohet këshillim në një kohë që është e përshtatshme për viktimën.

Rrugëtimi i rastit kërkon edhe hartimin e planit afatgjatë të sigurisë, i cili përgatitet në bashkëpunim me anëtarët e MKR. Pjesë e rëndësishme e të cilit është menaxhimi i rastit. Urdhri i mbrojtjes dhe masat mbrojtëse të parashikuara në të kontribuojnë për sigurinë e viktimave të dhunës në familje.

Menaxhimi i rastit përfshin zbatimin e UMPMM dhe urdhrave të tjerë mbrojtës.

- Policia në bashkëpunim me KVDHF të njësisë së vetëqeverisjes vendore përkatëse menaxhojnë riskun dhe zbatojnë UMPMM-në dhe monitorojnë situatën në vijimësi.
- Policia ka detyrimin të informojë viktimën e dhunës në familje në gjuhë të qartë dhe të kuptueshme në lidhje me masat që parashikon UMPMM-ja.

Në rastet jo emergjente të dhunës në familja KVDHF thërret mbledhjen e ETN dhe pasi identifikohen nevojat e rastit, anëtarët e ETN planifikojnë si do të përmbushin ato. Edhe në këtë rast hartimi i planit të sigurisë kryhet në bashkëpunim me viktimën dhe është pjesë e planit individual të ndërhyrjes..

Për profesionistët në ndihmë të viktimave të dhunës në familje nga grupet e marginalizuara është e rëndësishme të kuptojnë çfarë duhet të marrin në konsideratë kur hartohet plani i sigurisë si edhe të mbështesin viktimat në hartimin e këtij plani.

CFARË DUHET TË KONSIDEROHET NË HARTIMIN E NJË PLANI SIGURIE PËR VIKTIMAT E DHUNËS NË FAMILJE²⁵?

-Me kë jeton viktimat e dhunës në familje?

-Është në punë?

- Në shkollë?

-Ka fëmijë?

-I ka treguar dikujt në familje në lidhje me marrëdhënien e saj?

- Cfarë fjale ose fraze mund të përdorë si kod në celular, tekst ose mesazh për ti kërkuar familjes, miqve ose komshinjtë të telefonojnë për ndihmë pa marrë dijeni partneri /bashkëshorti /ish bashkëshorti /pjestari i familjes;

-Nëse viktimat nuk ndihet komod në shtëpi ku tjetër mund të shkojë dhe të ndjehet e sigurtë?

-Nëse viktimës i duhet të largohet nga shtëpia urgjent në cilin vend public të sigurtë do të shkonte?

-Nëse viktimës do ti duhej të largohej nga shtëpia menjëherë çfarë do të duhej të merrte: dokumente identifikimi, telefonin celular, karikuesin e telefonit, medikamente të nevojshme, celësat e shtëpisë, celësat e makinës, veshje, kopje të urdhrit të mbrojtjes, kartën e shëndetit, tjetër?

-Nëse viktimës do ti duhej të largohej nga shkolla kujt do ti telefononte?

-Nëse jeni në punë i keni treguar dikujt në lidhje me marrëdhënien tuaj?

-Nëse do të nevojitej të largoheshe menjëherë nga puna kujt do ti telefonoje?

-A kontrollon dhunuesi thirrjet apo mesazhet në telefonin tuaj?

-A i përdor viktimat rrjetet sociale?

-A ka përdorur dhunuesi emailin për ta kërcënuar?

-A i ka ndarë viktimat pasëordin e llogarive on line me dhunuesin?

-A ka akses në llogaritë on line të viktimës një mik apo anëtar i familjes së saj/tij?

-A ka dhunuesi foto private të viktimës?

-Nëse viktimat vendosë ti jap fund marrëdhënies, në cilin vend të sigurtë do ta ndante këtë vendim me dhunuesin?

-A dinë fëmijët e viktimës se ku duhet të telefonojnë në rast rreziku? Cfarë fraze apo fjale do të përdorë viktimat si kod me fëmijët me qëllim që fëmijët të telefonojnë për ndihmë pa dijeninë e dhunuesit?

-Cili është një vend i sigurtë ku fëmijët do të mund të shkonin nëse ndjehen në rrezik?

-A thot apo kryen veprime dhunuesi që e bëjnë viktimën të ndihet keq?

-A e kërcënon dhunuesi viktimën për të zbuluar informacion në mënyrë shqetësuese, psh në lidhje me aftësinë e kufizuar, HIV/AIDS, etj.

Informacioni i mësipërm e ndihmon viktimën të krijojë një plan sigurie. Por, një profesionist mund ta ndihmojë viktimën të krijojë planin e sigurisë bazuar në këtë informacion.

²⁵ <https://www.thehotline.org/plan-for-safety/create-a-safety-plan/>

PLANI I SIGURISË PËR VIKTIMAT E DHUNËS NË FAMILJE

Ky plan është i vlefshëm për cdo viktimë dhune në familje pavarësisht se cilit grup të marginalizuar ai/ajo i përket. Megjithatë disa specifika duhen konsideruar në rastin e grupeve të marginalizuara.

Nëse një viktimë e dhunës në familje është në rrezik duhet të telefonojë menjëherë numrin 129.

Në një situatë emergjente,

- Qëndro larg kuzhinës, dhunuesi mund të përdorë thikën, etj;²⁶
- Qëndro në një dhomë me telefon ku mund të telefonosh për ndihmë;
- Mbylle derën e dhomës nëse mundesh me qëllim që dhunuesi të mbetet jashtë;
- Telefono 129;
- Bëj foto të shenjave ose dëmtimeve;
- Kërko ndihmë nga profesionistë për të ndihmuar në përgatitjen e planit të sigurisë;

Si të mbrohesh në shtëpi

- Përpiku të memorizosh numrin e telefonit të dikujt që ju mund ti telefononi në cdo kohë për ndihmë;
- Mbaj një telefon celular me vehte gjatë gjithë kohës;
- Nëse dhunuesi është larguar, ndrysho bravën e derës;
- Planifiko një rrugë që mund të ndjekësh nëse largohesh nga shtëpia;
- kërkoju komshinjtë të telefonojnë policinë nëse shohin dhunuesin në shtëpinë tuaj; mund tu bësh një shenjë si psh nëse telefoni bie dy herë, ose nëse drita e një dhome ndizet dhe fiket apo tjetër;
- Paketo gjërat më të rëndësishme nëse të duhet të largohesh menjëherë; vendose në një vend të sigurtë ose mund tja japësh një të afërmi që i beson;
- paketo vendime gjyqate, pasaportë ose certifikatë lindje, raporte mjeksore ose medikamente,
- Ndiq një kurs vetëmbrojtje;

Si të sigurohesh se fëmijët janë të sigurtë

- Mësoji fëmijët të mos hyjnë në mes të viktimës dhe dhunuesit për të ndihmuar;
- Mësoji fëmijët ti telefonojnë 129 për të kërkuar ndihmë;

²⁶ National Domestic Violence Hotline leaflet

- Mësoji fëmijët kë duhet të telefonojnë për ndihmë;
- Paraqit në shkollë apo në kopësht kopje të Urdhrit të mbrojtjes;
- Sigurohu që fëmijët dinë me kë duhet të bisedojnë në shkollë nëse shohin dhunuesin;
- Mund të ndash me shkollën një foto të dhunuesit;

Si të mbroheni kur jeni jashtë shtëpisë?

- Mbaj me vehte gjatë gjithë kohës numrat e telefonit emergjent dhe urdhrat e gjykatës;
- Mbaj me vehte një tel celular dhe programoje atë që ti telefonosh 129;

Si të jeni të sigurtë në punë?

- Mbaj një kopje të urdhrin të gjykatës;
- Jepi një foto të dhunuesit stafit të sigurisë ose shokëve në punë;
- Tregoji punëdhënësit për situatën në të cilën ndodhesh;
- Kërkoji stafit të sigurisë të shoqërojnë deri tek autobuzi ose makina;

Si të jeni të sigurtë në gjykatë?

- Qëndro sa më larg nga dhunuesi që të mundesh;
- ju nuk duhet të shikoni apo të flisni me dhunuesin;
- Ju nuk duhet të flisni me familjarë ose me shokë të dhunuesit;
- Një mik ose i afërm mund të qëndrojë me ju gjatë kohës që prisni tju thërrasë gjykata;
- Tregoji një punonjës policie se ju keni frikë nga dhunuesi dhe se kërkon që ai/ajo të kujdeset për ju;
- Sigurohuni që merrni shkurtimin e vendimit para se të lini gjykatën;
- Kërkoji policisë tju shoqërojnë ose të mbajë dhunuesin deri sa jut të largoheni kur seanca gjyqësore të përfundojë;
- Largohuni menjëherë nëse dhunuesi është duke ju ndjekur kur ju largoheni nga gjykata dhe telefononi menjëherë tek 129;
- Kudo që të shkoni merrni kopje të urdhrin të mbrojtjes me vehte, ai është i vlefshëm kudo;

Përdor ligjin, urdhrin e policisë dhe urdhrin e menjëhershëm të mbrojtjes si edhe urdhrin e mbrojtjes për tu mbrojtur;

Policia merr masa paraprake të mbrojtjes së menjëhershme të cilat janë të një rëndësie të vecantë për sigurinë tuaj, ndër të cilat: urdhërimin për largimin e dhunuesit/es nga banesa derisa

gjykata të nxjerrë urdhrin e menjëhershëm të mbrojtjes ose urdhrin e mbrojtjes. UMM dhe UM të lëshuara nga gjykata parashikojnë masa mbrojtëse për sigurinë e viktimës.

Gjykata merr masa mbrojtëse me UMM dhe UM me qëllim sigurinë tuaj;

- Tregoji gjykatës foto të dëmtimeve tuaja nga dhuna;
- Tregoi gjyqtarit/es se ju nuk ndiheni e sigurtë kur dhunuesi vjen në shtëpi të marr fëmijët për ti takuar apo kur i kthen ata;
- Kërkoji gjykatës të urdhërojë dhunuesin të marrë dhe të kthejë fëmijët në komisariatit e policisë ose në një vend tjetër të sigurtë;
- Tregoji gjyqtares/it nëse dhunuesi ka kërcënuar apo dëmtuar fëmijët dhe kërko që vizitat të jenë të mbikqyrura;
- Mbaje Urdhrin e Mbrojtjes me vehte gjatë gjithë kohës;

Prokuroria

- Tregoji prokurorit urdhrin e gjykatës;
- Tregoji prokurorit raportet mjeksore të dëmtimeve tuaja ose foto nëse keni;
- Tregoji prokurorit për dëshmitarë të dëmtimeve tuaja;
- Kërkoji prokurorit tju vërë në dijeni në kohë nëse dhunuesi do të lërë burgun;

PLANI I SIGURISË PËR VIKTIMAT E DHUNËS NË FAMILJE ME AFTËSI TË KUFIZUARA

Nëse një viktimë e dhunës në familje është në rrezik duhet të telefonojë menjëherë numrin 129.

Në një situatë emergjente,

- Qëndro larg kuzhinës, dhunuesi mund të përdorë thikën, etj;²⁷
- Qëndro në një dhomë me telefon ku mund të telefonosh për ndihmë;
- Mbylle derën e dhomës nëse mundesh me qëllim që dhunuesi të mbetet jashtë;
- Telefono 129;
- Bëj foto të shenjave ose dëmtimeve;
- Kërko ndihmë nga profesionistë për të ndihmuar në përgatitjen e planit të sigurisë;

Si të mbrohesh në shtëpi

²⁷ National Domestic Violence Hotline leaflet

- Përpiqu të memorizosh numrin e telefonit të dikujt që ju mund ti telefononi në cdo kohë për ndihmë;
- Mbaj një telefon celular me vehte gjatë gjithë kohës;
- Nëse dhunuesi është larguar, kërko ndihmë që ndryshosh bravën e derës;
- Planifiko një rrugë që mund të ndjekësh nëse largohesh nga shtëpia, me ndihmën e miqve apo të afërmeve;
- kërkoju komshinjtë të telefonojnë policinë nëse shohin dhunuesin në shtëpinë tuaj; mund tu bësh një shenjë si psh nëse telefoni bie dy herë, ose nëse drita e një dhome ndizet dhe fiket apo tjetër;
- Paketo gjërat më të rëndësishme nëse të duhet të largohesh menjëherë; vendose në një vend të sigurtë ose mund tja japësh një të afërmi që i beson;
- paketo vendime gjykatë, pasaportë ose certifikatë lindje, raporte mjeksore ose medikamente, pajisje ndihmëse;
- Profesionisti shkruan në pëllëmbën e dorës së viktimës deri sa të arrijë interpreti i shenjave;

Si të sigurohesh se fëmijët janë të sigurtë

- Mësoji fëmijët të mos hyjnë në mes të viktimës dhe dhunuesit për të ndihmuar;
- Mësoji fëmijët ti telefonojnë 129 për të kërkuar ndihmë;
- Mësoji fëmijët kë duhet të telefonojnë për ndihmë;
- Paraqit në shkollë apo në kopësht kopje të Urdhrit të mbrojtjes;
- Sigurohu që fëmijët dinë me kë duhet të bisedojnë në shkollë nëse shohin dhunuesin;
- Mund të ndash me shkollën një foto të dhunuesit;

Si të mbroheni kur jeni jashtë shtëpisë?

- Mbaj me vehte gjatë gjithë kohës numrat e telefonit emergjent dhe urdhrat e gjykatës;
- Mbaj me vehte një tel celular dhe programoje atë që ti telefonosh 129;

Si të jeni të sigurtë në punë?

- Mbaj një kopje të urdhrit të gjykatës;
- Jepi një foto të dhunuesit stafit të sigurisë ose shokëve në punë;
- Tregoji punëdhënësit për situatën në të cilën ndodhesh;
- Kërkoji stafit të sigurisë të shoqërojnë deri tek autobuzi ose makina;

Si të jeni të sigurtë në gjykatë?

- Qëndro sa më larg nga dhunuesi që të mundesh;
- ju nuk duhet të shikoni apo të flisni me dhunuesin;
- Ju nuk duhet të flisni me familjarë ose me shokë të dhunuesit;
- Një mik ose i afërm mund të qëndrojë me ju gjatë kohës që prisni tju thërrasë gjykata;
- Tregoji një punonjësi policie se ju keni frikë nga dhunuesi dhe se kërkon që ai/ajo të kujdeset për ju;
- Sigurohuni që merrni shkurtimin e vendimit para se të lini gjykatën;
- Kërkoji policisë tju shoqërojë ose të mbajë dhunuesin deri sa ju të largoheni kur seanca gjyqësore të përfundojë;
- Largohuni menjëherë nëse dhunuesi është duke ju ndjekur kur ju largoheni nga gjykata dhe telefononi menjëherë tek 129;
- Kudo që të shkoni merrni kopje të udhrit të mbrojtjes me vehte, ai është i vlefshëm kudo;

Përdor ligjin, urdhrin e policisë dhe urdhrin e menjëhershëm të mbrojtjes si edhe urdhrin e mbrojtjes për tu mbrojtur;

Policia merr masa paraprake të mbrojtjes së menjëhershme të cilat janë të një rëndësie të vecantë për sigurinë tuaj, ndër të cilat: urdhërimin për largimin e dhunuesit/es nga banesa derisa gjykata të nxjerrë urdhrin e menjëhershëm të mbrojtjes ose urdhrin e mbrojtjes. UMM dhe UM të lëshuara nga gjykata parashikojnë masa mbrojtëse për sigurinë e viktimës.

Gjykata merr masa mbrojtëse me UMM dhe UM me qëllim sigurinë tuaj;

- Tregoji gjykatës foto të dëmtimeve tuaja nga dhuna;
 - Tregoi gjyqtarit/es nëpërmjet ndihmësit personal se ju nuk ndiheni e sigurtë kur dhunuesi vjen në shtëpi të marr fëmijët për ti takuar apo kur i kthen ata;
 - Kërkoji gjykatës të urdhërojë dhunuesin të marrë dhe të kthejë fëmijët në komisariatën e policisë ose në një vend tjetër të sigurtë;
 - Tregoji gjyqtares/it nëse dhunuesi ka kërcënuar apo dëmtuar fëmijët dhe kërko që vizitat të jenë të mbikqyrura;
 - Mbaje Urdhrin e Mbrojtjes me vehte gjatë gjithë kohës;
- Gjykatat duhet të sigurojnë mjedise fizike të aksesueshme nga gratë dhe vajzat me aftësi të kufizuara, me qëllim që ato të përdorin mjetet ligjore për të gëzuar të drejtat e tyre.

Gjithashtu gjykatat siguron interpretimin ose komunikime të tjera të nevojshme gjatë gjithë procesit gjyqësor, me qëllim përdorimin e mjeteve ligjore dhe aksesin në sistem të të mbijetuarave nga DHF.

Prokuroria

Tregoji prokurorit urdhrin e gjykatës;

Tregoji prokurorit raportet mjeksore të dëmtimeve tuaja ose foto nëse keni;

Tregoji prokurorit për dëshmitarë të dëmtimeve tuaja;

Kërkoji prokurorit tju vërë në dijeni në kohë nëse dhunuesi do të lërë burgun;

Prokuroria siguron mjedise të aksesueshme për viktimat e dhunës në familje me aftësi të kufizuara;

Prokuroria siguron komunikimin e nevojshëm sipas rastit kur viktimat ka paaftësi njohëse, vështirësi në dëgjim, në shikim, probleme të shëndetit mendor apo paaftësi në lëvizje.

V.PLANI I SIGURISË PËR VIKTIMAT E DHUNËS NË FAMILJE QË I PËRKASIN KOMUNITETIT ROM

Cfarë duhet të konsiderohet kur hartohet një plan sigurie për viktimat e dhunës në familje nga komuniteti rom/

Viktima përfaqësuese të komunitetit rom

-ofruesit e shërbimeve nevojitet të kuptojnë si ndikon mentaliteti në këtë komunitet dhe ndjesinë e turpërimit që të mbijetuarat nga ky komunitet kanë për raportimin e dhunës në marrëdhëniet familjare. Ofruesit e shërbimeve nevojitet të kuptojnë se shpesh për mentalitetin e një gruaje rome nuk është opsion largimi nga partneri abuziv dhe akomodimi i saj në një strehëz emergjente apo në një qendrë rezidenciale afatgjatë. Stigma nuk i lejon të japin një përgjigje të fortë ndaj dhunës.

-Mbulimi i transportit falas;

-Shoqërimi i një gruaje rome, të mbijetuar të DHBGJ/DHF pranë institucioneve shtetërore kur kërkon mbrojtje në polici, gjykata, në qendra që ofrojnë shërbim ligjor falas, shërbim psikosocial falas për të mbijetuarat dhe fëmijët, etj., me qëllim mbështetjen e tyre dhe aksesin në mjete dhe shërbime.

- në rastet kur të mbijetuarat e dhunës në familje ndjehen të rrezikuara ose hezitojnë të raportojnë DHF, policia mund të paraqesë padi publike ndaj dhunuesit. Kjo do të mundësonte shqyrtimin e çështjes nga gjykata dhe vënien në mbrojtje të të mbijetuarave nga DHF, edhe në rastet kur e mbijetuara e DHF tërhiqet nga procesi.

PLANI I SIGURISË PËR NJË VIKTIMË TË DHUNËS NË FAMILJE NGA KOMUNITETI ROM

Nëse një viktimë e dhunës në familje është në rrezik duhet të telefonojë menjëherë numrin 129.

Në një situatë emergjente,

- Qëndro larg dritareve apo vendeve në largësi nga toka për të shmangur shtyrje të mundshme;
- Qëndro larg kuzhinës, dhunuesi mund të përdorë thikën, etj;²⁸
- Mbylle derën e dhomës nëse mundesh me qëllim që dhunuesi të mbetet jashtë;
- Telefono 129 nëse ke një telefon;
- Kërko ndihmë tek fqinjët;
- Mëso fëmijët të kryejnë veprime të caktuara si të fikin dhe ndezin dritat e shtëpisë, të dalin me vrap dhe të kërkojnë ndihmë etj.
- Kërko ndihmë për të bërë foto të shenjave ose dëmtimeve;
- Kërko ndihmë nga profesionistë për të ndihmuar në përgatitjen e planit të sigurisë;

Si të mbrohesh në shtëpi

- Përpiku të memorizosh numrin e telefonit të dikujt që ju mund ti telefononi në cdo kohë për ndihmë;
- Mbaj një telefon celular me vete gjatë gjithë kohës, nëse ke një telefon;
- Nëse dhunuesi është larguar, kërko ndihmë që të ndryshosh bravën e derës;
- Planifiko një rrugë që mund të ndjekësh nëse largohesh nga shtëpia, me ndihmën e miqve apo të afërmeve;
- Vish një rrobë të caktuar për të sinjalizuar të afërmit se je në rrezik dhe ata nuk duhet të largohen;
- kërkoju komshinjtë të telefonojnë policinë nëse shohin dhunuesin në shtëpinë tuaj; mund tu bësh një shenjë si psh nëse telefoni bie dy herë, ose nëse drita e një dhome ndizet dhe fiket apo tjetër;
- Paketo gjërat më të rëndësishme nëse të duhet të largohesh menjëherë; vendose në një vend të sigurtë ose mund tja japësh një të afërmi që i beson;
- paketo vendime gjykate, pasaportë ose certifikatë lindje;

Si të sigurohesh se fëmijët janë të sigurtë

- Mësoji fëmijët të mos hyjnë në mes të viktimës dhe dhunuesit për të ndihmuar;
- Mësoji fëmijët ti telefonojnë 129 për të kërkuar ndihmë, nëse kanë një telefon ose të kërkojnë ndihmë tek komshinjtë për ti telefonuar 129;

²⁸ National Domestic Violence Hotline leaflet

- Paraqit në shkollë apo në kopësht kopje të Urdhrit të mbrojtjes;
- Sigurohu që fëmijët dinë me kë duhet të bisedojnë në shkollë nëse shohin dhunuesin;
- Mund të ndash me shkollën një foto të dhunuesit;

Si të mbroheni kur jeni jashtë shtëpisë?

- Mbaj me vehte gjatë gjithë kohës numrat e telefonit emergjent dhe urdhrat e gjykatës;
- Mbaj me vehte një tel celular dhe programoje atë që ti telefonosh 129, nëse ke një telefon cel;
- Nëse nuk ke një telefon sigurohu se ke informacion se ku duhet të drejtohesh menjëherë për ndihmë tek KVDHF në bashki, komisariati i policisë, etj.

Si të jeni të sigurtë në punë?

- Mbaj një kopje të urdhrit të gjykatës;
- Jepi një foto të dhunuesit stafit të sigurisë ose shokëve në punë;
- Nëse je e punësuar, tregoji punëdhënësit për situatën në të cilën ndodhesh;
- Kërkoji stafit të sigurisë të shoqërojnë deri tek autobuzi;

Si të jeni të sigurtë në gjykatë?

- Qëndro sa më larg nga dhunuesi që të mundesh;
- ju nuk duhet të shikoni apo të flisni me dhunuesin;
- Ju nuk duhet të flisni me familjarë ose me shokë të dhunuesit;
- Një mik ose i afërm ose një përfaqësues i një organizate që punon për të drejtat e komunitetit rom mund të qëndrojë me ju gjatë kohës që prisni tju thërrasë gjykata;
- Tregoji një punonjësi policie se ju keni frikë nga dhunuesi dhe se kërkon që ai/ajo të kujdeset për ju;
- Sigurohuni që merrni shkurtimin e vendimit para se të lini gjykatën;
- Kërkoji policisë tju shoqërojnë ose të mbajë dhunuesin deri sa ju të largoheni kur seanca gjyqësore të përfundojë;
- Largohuni menjëherë nëse dhunuesi është duke ju ndjekur kur ju largoheni nga gjykata dhe telefononi menjëherë tek 129 ose paraqituni në drejtorinë e policisë apo në komisariatin më të afërt të policisë;
- Kudo që të shkoni merrni kopje të udhrit të mbrojtjes me vehte, ai është i vlefshëm kudo;

Përdor ligjin, urdhrin e policisë dhe urdhrin e menjëhershëm të mbrojtjes si edhe urdhrin e mbrojtjes për tu mbrojtur;

Tregojini policisë se cilat janë opsionet më të përshtatshme për ju, të qëndroni ju në shtëpi, të qëndroni tek të afërmit tuaj, të qëndroni në një strehëz emergjente apo në një qendër rezidenciale afatgjatë;

Policia merr masa paraprake të mbrojtjes së menjëhershme të cilat janë të një rëndësie të vecantë për sigurinë tuaj, ndër të cilat: urdhërimin për largimin e dhunuesit/es nga banesa derisa gjykata të nxjerrë urdhrin e menjëhershëm të mbrojtjes ose urdhrin e mbrojtjes. UMM dhe UM të lëshuara nga gjykata parashikojnë masa mbrojtëse për sigurinë e viktimës.

Gjykata merr masa mbrojtëse me UMM dhe UM me qëllim sigurinë tuaj;

- Tregoji gjykatës foto të dëmtimeve tuaja nga dhuna;
- Tregoi gjyqtarit/es se ju nuk ndiheni e sigurtë kur dhunuesi vjen në shtëpi të marr fëmijët për ti takuar apo kur i kthen ata;
- Kërkoji gjykatës të urdhërojë dhunuesin të marrë dhe të kthejë fëmijët në komisariatit e policisë ose në një vend tjetër të sigurtë;
- Tregoji gjyqtares/it nëse dhunuesi ka kërcënuar apo dëmtuar fëmijët dhe kërko që vizitat të jenë të mbikqyrura;
- Mbaje Urdhrin e Mbrojtjes me vehte gjatë gjithë kohës;

Prokuroria

- Tregoji prokurorit urdhrin e gjykatës;
- Tregoji prokurorit raportet mjeksore të dëmtimeve tuaja ose foto nëse keni;
- Tregoji prokurorit për dëshmitarë të dëmtimeve tuaja;
- Kërkoji prokurorit tju vërë në dijeni në kohë nëse dhunuesi do të lërë burgun;

VI.PLAN SIGURIE PËR TË MBIJETUARAT NGA KOMUNITETI LGBTI²⁹, TË CILAT JANË PËRBALLUR ME DHUNË ME BAZË GJINORE, PËRFSHIRË DHUNËN NË FAMILJE.

Cfarë duhet të konsiderohet kur hartohet një plan sigurie për viktimat e dhunës në familje nga komuniteti LGBTI?

- Ofruesit e shërbimeve për viktimat/të mbijetuarat e dhunës në familje bashkëpunojnë me organizatat e shoqërisë civile që punojnë në këtë fushë. Forcimi i këtij bashkëpunimi

²⁹ Për përgatitjen e këtij kapitulli, ekspertja është konsultuar me publikimet e CRCA/ECPAT Shqipëri dhe ALEANCA LGBTI në lidhje me këtë çështje.

me qëllim përmbushjen e nevojave dhe respektimin e të drejtave të grave nga ky komunitet është i nevojshëm;

- Mbështetja psikologjike në strehëza e grave të mbijetuara të dhunës në familje, LBTI është e një rëndësie të veçantë për të garantuar mirëqenien e tyre emocionale. Ky grup mund të përballë me përjashtim dhe diskriminim jo vetëm nga stafi i ofruesve të shërbimeve shoqërore por edhe nga përfituese të tjera në strehëza.
- Respektimi i konfidencialitetit të të dhënave të të mbijetuarave të dhunës me bazë gjinore nga ky komunitet është detyrim ligjor

PLANI I SIGURISË

Nëse një viktimë e dhunës në familje është në rrezik duhet të telefonojë menjëherë numrin 129.

Në një situatë emergjente,

- Qëndro larg dritareve apo vendeve në largësi nga toka për të shmangur shtyrje të mundshme;
- Qëndro larg kuzhinës, dhunuesi mund të përdorë thikën, etj;³⁰
- Qëndro në një dhomë me telefon ku mund të telefonosh për ndihmë;
- Mbylle derën e dhomës nëse mundesh me qëllim që dhunuesi të mbetet jashtë;
- Telefono 129;
- Bëj foto të shenjave ose dëmtimeve;
- Kërko ndihmë nga profesionistë për të ndihmuar në përgatitjen e planit të sigurisë;

Si të mbrohesh në shtëpi

- Përpiku të memorizosh numrin e telefonit të diku që ju mund ti telefononi në cdo kohë për ndihmë;
- Mbaj një telefon celular me vete gjatë gjithë kohës;
- Nëse dhunuesi është larguar, ndrysho bravën e derës;
- Planifiko një rrugë që mund të ndjekësh nëse largohesh nga shtëpia;
- kërkoju komshinjtë të telefonojnë policinë nëse shohin dhunuesin në shtëpinë tuaj; mund tu bësh një shenjë si psh nëse telefoni bie dy herë, ose nëse drita e një dhome ndizet dhe fiket apo tjetër;
- Paketo gjërat më të rëndësishme nëse të duhet të largohesh menjëherë; vendose në një vend të sigurtë ose mund tja japësh një të afërmi që i beson;
- paketo vendime gjyqate, pasaportë ose certifikatë lindje, raporte mjeksore;

³⁰ National Domestic Violence Hotline leaflet

-Ndiq një kurs vetëmbrojtje;

Si të mbroheni kur jeni jashtë shtëpisë?

-Mbaj me vete gjatë gjithë kohës numrat e telefonit emergjent dhe urdhrat e gjykatës;

-Mbaj me vete një tel celular dhe programoje atë që ti telefonosh 129;

Si të jeni të sigurtë në punë?

-Mbaj një kopje të urdhrat të gjykatës;

-Jepi një foto të dhunuesit stafit të sigurisë ose shokëve në punë;

-Tregoji punëdhënësit për situatën në të cilën ndodhesh;

-Kërkoji stafit të sigurisë të shoqërojnë deri tek autobuzi ose makina;

Si të jeni të sigurtë në gjykatë?

-Qëndro sa më larg nga dhunuesi që të mundesh;

-ju nuk duhet të shikoni apo të flisni me dhunuesin;

-Ju nuk duhet të flisni me familjarë ose me shokë të dhunuesit;

-Një mik ose i afërm ose një përfaqësues i organizatave që punojnë në këtë fushë mund të qëndrojnë me ju gjatë kohës që prisni tju thërrasë gjykata;

-Tregoji një punonjësi policie se ju keni frikë nga dhunuesi dhe se kërkon që ai/ajo të kujdeset për ju;

-Sigurohuni që merrni shkurtimin e vendimit para se të lini gjykatën;

-Kërkoji policisë tju shoqërojnë ose të mbajë dhunuesin deri sa ju të largoheni kur seanca gjyqësore të përfundojë;

-Largohuni menjëherë nëse dhunuesi është duke ju ndjekur kur ju largoheni nga gjykata dhe telefononi menjëherë tek 129;

-Kudo që të shkoni merrni kopje të udhrit të mbrojtjes me vete, ai është i vlefshëm kudo;

Përdor ligjin, urdhrin e policisë dhe urdhrin e menjëhershëm të mbrojtjes si edhe urdhrin e mbrojtjes për tu mbrojtur;

Policia merr masa paraprake të mbrojtjes së menjëhershme të cilat janë të një rëndësie të vecantë për sigurinë tuaj, ndër të cilat: urdhërimin për largimin e dhunuesit/es nga banesa derisa gjykata të nxjerrë urdhrin e menjëhershëm të mbrojtjes ose urdhrin e mbrojtjes. UMM dhe UM të lëshuara nga gjykata parashikojnë masa mbrojtëse për sigurinë e viktimës.

Tregojini policisë se cilat janë opsionet e përshtatshme për ju në lidhje me vecimin nga dhunuesi, akomodimi në një strehëz për personat nga komuniteti LGBTI (strehëza LGBTI), akomodimi në një strehëz emergjente apo strehëz rezidenciale afatgjatë?

Është e rëndësishme të kuptohet se kthimi në familje i personave nga ky komunitet, në rastet kur familja është në dijeni të orientimit seksual të fëmijëve mund të shoqërohet me konflikte, dhunë fizike dhe psikologjike.

Gjithashtu kthimi në familje, mund të vështirësojë marrjen e shërbimeve on line si viktimat të dhunës në familje.

....

Gjykata merr masa mbrojtëse me UMM dhe UM me qëllim sigurinë tuaj;

- Tregoji gjykatës foto të dëmtimeve tuaja nga dhuna;
- Mbaje Urdhrin e Mbrojtjes me vehte gjatë gjithë kohës;

Prokuroria

Tregoji prokurorit urdhrin e gjykatës;

Tregoji prokurorit raportet mjeksore të dëmtimeve tuaja ose foto nëse keni;

Tregoji prokurorit për dëshmitarë të dëmtimeve tuaja;

Kërkoji prokurorit tju vërë në dijeni në kohë nëse dhunuesi do të lërë burgun;

Literatura

-Protokolli i menaxhimit të rasteve të dhunës në familje në nivel vendor përmes Mekanizmit të Koordinuar të Referimit të rasteve të dhunës në familje (MKR);

-Procedurat standarde të veprimit për trajtimin e rasteve të dhunës në familje dhe dhunës me bazë gjinore nga punonjëset dhe punonjësit e shërbimeve të kujdesit shoqëror;

-National Domestic Violence Hotline leaflet

-MODEL PROTOCOL ON SAFETY PLANNING FOR DOMESTIC VIOLENCE VICTIMS WITH DISABILITIES, 2003, Cathy Hoog, Abused Deaf Women's Advocacy Services for the Washington State Coalition Against Domestic Violence, fq.8-9

-<https://www.thehotline.org/plan-for-safety/create-a-safety-plan/>

Aneks 1: Kontakte:

➤ Tiranë:

- Qendra Kombëtare e Trajtimit të Viktimave të Dhunës në Familje; Tel: +355695500895

- Strehëza për Gratë dhe Vajzat e Dhunuara, Tiranë; Tel: +355 042261885/ + 355 692070031; E-mail: saeg.albania@gmail.com
- Qendra Kombetare Pritëse e viktimave të Trafikimit; Tel: +355692649181
- Qendra Të ndryshëm dhe të Barabartë, Email: different&equal@icc-al.org
- Tel: 0696308188
- Streha LGBTI; Tel: +355699839189; Email: sos@strehalgbt.al
info@strehalgbt.al ndihme@strehalgbt.al;
- **Shkodër:** Komuniteti Papa Xhovanni XXIII; Tel: +355 682142650
- **Vlorë:** Qendra Psiko - Sociale "Vatra, Tel: +355 33 224078 /+ 355 698884613; Email: info@qendravatra.org.al;
- **Elbasan:** Tjetër Vizion Tel: +355 692030201 Email: tjetervizion@gmail.com

ANEKS 2: LISTA E SHËRBIMEVE LIGJORE FALAS PRANË GJYKATAVE TË NDRYSHME TË VENDIT

Pranë Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Durrës ofrojnë shërbime ligjore falas:

Av. Alketa Kajmaku, Durrës, +355 694785340

Av. Sonila Shehu, Durrës, +355 685827370

Në Tiranë, avokatet e Qendrës për Nisma Ligjore Qytetare, në numrin: +355 672754655

ADRF pranë Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Fier:

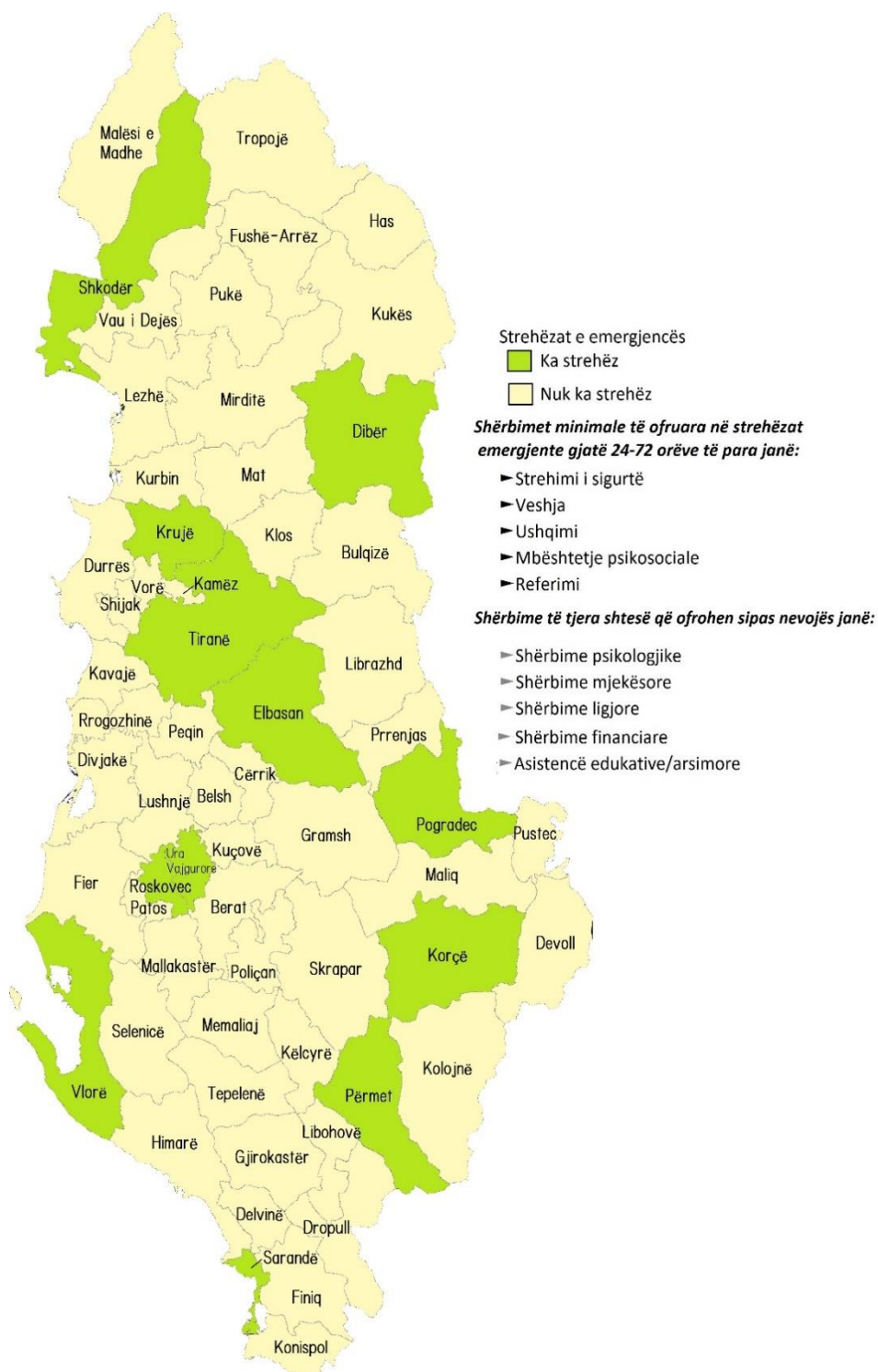
Av. Inva Malaj; +355 699169196

Av. Hektor Hoxha; +355 694653032

Në Lezhë, TLAS, Nr. i telefonit +355 69 74 20 906

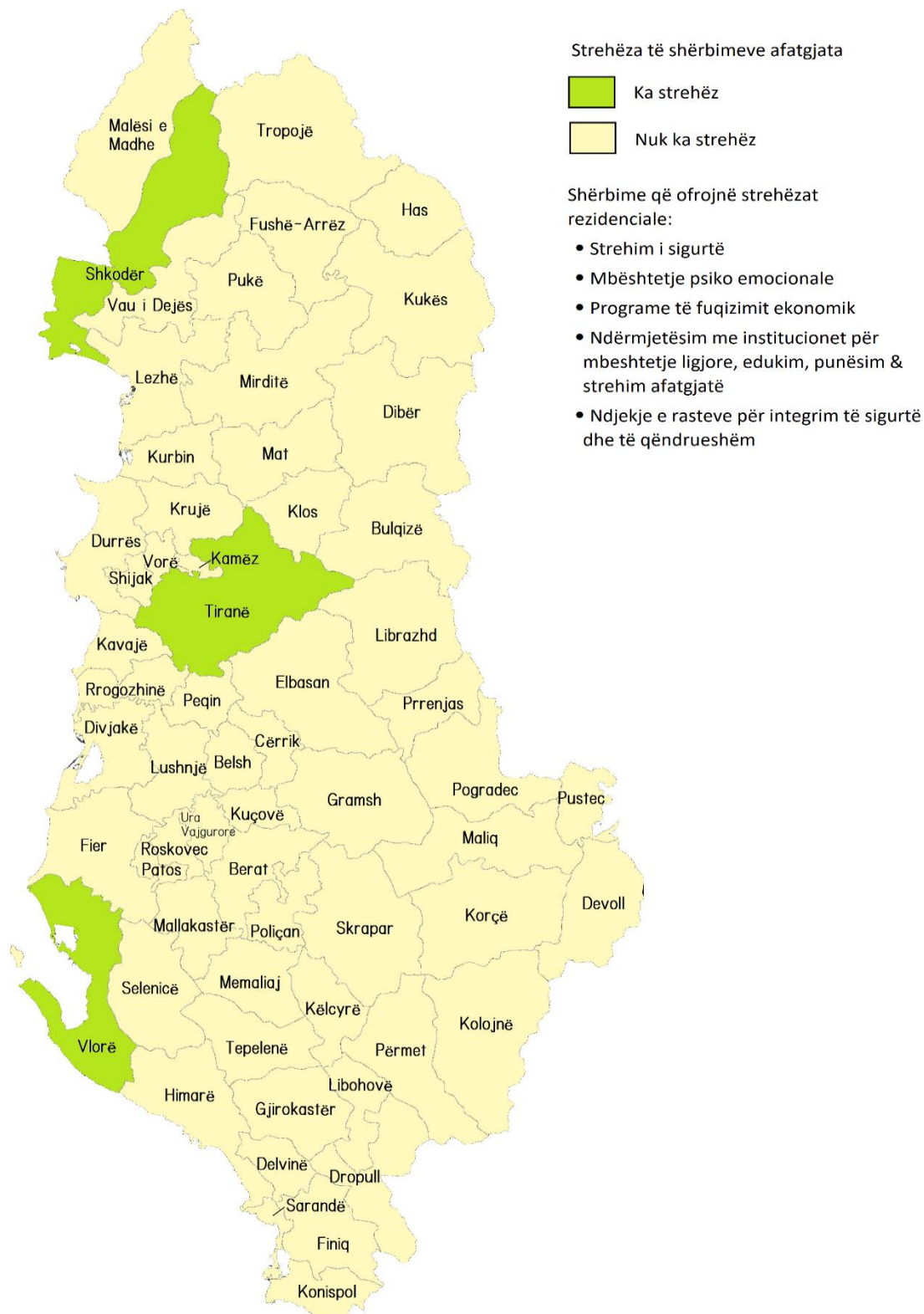
ANEKS 3: HARTA E SHËRBIMEVE REZIDENCIALE PUBLIKE DHE JO-PUBLIKE TË STREHIMIT EMERGJENT PËR VIKTIMAT E DHUNËS ME BAZË GJINORE DHE DHUNËS NË FAMILJE

Qendrat rezidenciale emergjente publike dhe jopublike (strehëzat emergjente) që ofrojnë shërbime 24 – 72 orë, për viktimat e dhunës me bazë gjinore dhe dhunës në familje

ANEKS 4: HARTA E SHËRBIMEVE REZIDENCIALE PUBLIKE DHE JO-PUBLIKE TË STREHIMIT AFATGJATË PËR VIKTIMAT E DHUNËS ME BAZË GJINORE DHE DHUNËS NË FAMILJE

Qendrat rezidenciale publike dhe jopublike që ofrojnë shërbime afatgjata, për viktimat e dhunës me bazë gjinore dhe dhunës në familje

ANEKS 5 – FORMULAR PËR VLERËSIMIN E NEVOJAVE TË RASTIT TË DHF/DHBGJ (NEVOJA PËR SIGURI-NJË NGA NEVOJAT KRYESORE TË RASTIT)

Ky formular vlerësimi plotësohet nga KVDHF bazuar në procesin e vlerësimit të nevojave të rastit të dhunës, në bashkëpunim me anëtarët e MKR/ETN-së me të cilët po menaxhohet rasti. Ai përdoret për të regjistruar dhe analizuar informacionin e marrë përgjatë vlerësimit të rastit (duke përfshirë edhe informacionin e mbledhur përgjatë vlerësimit të riskut) apo çdo informacioni tjetër mbi rastin, i cili ndihmon për identifikimin e nevojave të viktimës së dhunës dhe/ose fëmijëve të saj dhe i paraprin procesit të hartimit të Planit Individual të trajtimit të rastit. Ky formular i shërben KVDHF edhe për të përcaktuar “ekipin bërthamë” që do të nevojitet për përmbushjen e nevojave emergjente të viktimës së dhunës. Formulari shpërndahet paraprakisht tek Ekipi Teknik Ndërdisciplinar në mbledhjen që do të zhvillohet për diskutimin e rastit dhe hartimin e Planit Individual të rastit. Pjesë të caktuara të formularit mund të plotësohen apo qartësohen edhe më mirë gjatë takimit të ETN-së, i cili synon të identifikojë të gjitha nevojat e rastit me qëllim angazhimin e institucioneve përgjegjëse për përmbushjen e tyre.

FORMULAR I VLERËSIMIT TË NEVOJAVE TË RASTIT NGA KVDHF dhe ETN-ja	
Emri i viktimës:	Referenca e Identitetit:
Mosha / Data e Lindjes:	Gjinia:
Data kur është plotësuar Vlerësimi i nevojave:	Vlerësimi i nevojave është bërë (përfshini të gjithë antarët e ETN-së të përfshirë në këtë proces) nga:
Përbërja e rastit / nëse ka fëmijë ose jo:	Adresa e vendbanimit aktual të viktimës
MËNYRA E IDENTIFIKIMIT TË RASTIT (përkruhet si ka ardhur rasti në ETN, nga është referuar)	
SFONDI SITUATËS/ Përmbledhje e historive të fundit/ histori të mëparshme/ ngjarje kritike (Për këtë seksion mund t'i referoheni edhe raportit të vlerësimit të riskut, çdo burim të përdorur për vlerësimin e riskut si dhe çdo të dhënë tjetër në dispozicion):	

NEVOJAT EMERGJENTE TË VIKTIMËS

Nevoja për siguri:

Nevoja për strehim emergjent:

Nevoja për transport të sigurtë:

Nevoja për mbështetje psikologjike për viktimën:

Nevoja për mbështetje psikologjike për fëmijët e viktimës:

Nevoja për shërbim ligjor për lëshimin e UMM:

Nevoja për paketë ushqimore dhe/ose ndihma të tjera:

Nevoja për trajtim mjekësor:

Nevoja për të shoqëruar viktimën për të marrë sendet personale nga banesa për vehte ose fëmijët:

Nevoja të tjera:

Bazuar në sa më sipër, “Ekipi bërthamë” i ETN do të përbëhet nga:

Nevojat jo-emergjente do të diskutohen në mbledhjen e rradhës së ETN:

NEVOJAT PËR SIGURI/mbrojtje në vazhdim të rastit:

NEVOJAT PËR AKOMODIM AFATGJATË:

NEVOJAT PËR MBËSHTETJE PSIKOLOGJIKE:

NEVOJAT PËR MBËSHTETJE/NDIHMË LIGJORE: Specifiko: Ndihmë ligjore parësore: Ndihmë ligjore dytësore: Objekti i çështjes:
NEVOJAT SHËNDETËSORE
NEVOJA PËR TRANSPORTIMIN E VIKTIMËS PRANË SHËRBIMEVE DHE/OSE INSTITUCIONEVE
NEVOJAT PËR FORMIM PROFESIONAL/PUNËSIM
NEVOJAT PËR ARSIMIM (përfshirë fëmijët kur është rasti):
NEVOJAT PËR NDIHMË EKONOMIKE TË VIKTIMËS:
MBËSHTETJA FAMILJARE E VIKTIMËS³¹:
KËNDVËSHTRIMET / DËSHIRAT E VIKTIMËS:
ÇDO INFORMACION TJETËR QË KA LIDHJE ME NEVOJAT E VIKTIMËS:

³¹ Kjo nuk është listë shteruese e nevojave të viktimës, ajo shërben për të orientuar KVDHF dhe anëtarët e tjerë të ETN gjatë procesit të vlerësimit të nevojave emergjente dhe jo emergjente të viktimës.

ANEKS 6: MODEL PLANI I NDIHMËS INDIVIDUALE PËR RASTET E MENAXHUARA NGA MKR

Plani i ndihmës individuale hartohet për çdo rast që mbështetet nga MKR dhe duhet të bazohet në nevojat individuale të rastit siç vlerësohen nga ETN duke përfshirë fushat si siguria, akomodimi afat-gjatë, problemet ligjore, punësimi, mbështetja psiko-sociale, marrëdhëniet familjare, si dhe arsimimi e formimi profesional. Plani i ndihmës individuale formulohet në atë mënyrë që t'u korrespondojë me lehtësi nevojave të identifikuara gjatë procesit të vlerësimit. Një rast mund të ketë nevojë apo të dëshirojë ndihmë pak a shumë në secilën prej këtyre fushave të cituara më sipër, ose vetëm në disa prej tyre. Nëse nuk ka nevojë për ndihmë në një fushë të veçantë ose nëse ndihma e kërkuar në një fushë të caktuar nuk mund t'i jepet gjatë kohës që rasti ndiqet nga MKR përkatëse, atëherë në planin e ndihmës duhet të përfshihet vetëm një shpjegim i shkurtër mbi arësyen përse veprohet në këtë mënyrë. Në planin e ndihmës individuale sugjerohet të përfshihet e detajuar vetëm ndihma që do t'i jepet rastit gjatë kohës që menaxhohet nga anëtarët e MKR përkatëse.

Shpjegim i shkurtër i termave të përfshira në plan:

Objekti: ka lidhje me nevojat e identifikuara për ri-integrimin e rastit të dhunuar. Për shembull, për të lehtësuar ri-integrimin e rastit, ju dëshironi dhe keni hapësirë që ta trajtoni rastin deri në ofrimin e një mundësie për punësim. Kjo do të përbënte dhe objektivin e planit individual të ndihmës. KUJDES: Mos përfshini objektiva të shumëfishta në një rresht. Formuloni objektivat duke u bazuar në rezultate të dëshiruara të matshme dhe të arritshme.

Veprime / Aktivitete: nënkuptojnë tërësinë e hapave (mbështetjes së ofruar) që nevojiten për të përmbushur objektivat. Përsëri, mos përfshini veprime të shumëfishta në një rresht. Formuloni veprimet në një mënyrë sa më të qartë, duke pasur në konsideratë të gjitha hapat që duhet të ndiqen për ta konsideruar një veprim/aktivitet të realizuar. Gjithashtu mos harroni të caktoni edhe cili (institucion/individ) do të jetë përgjegjës për zbatimin e hapave përbërës të këtij veprimi. Për shembull, për punësimin e rastit, disa nga hapat mund të jenë a) Referimi tek Zyrat e Punës – përgjegjës/e KVDHF; b) Regjistrimi i rastit si punëkërkuar/e i/e papunë dhe identifikimi i mundësive bazuar në shkollimin e formimit profesional të tij/saj – përgjegjës/e Zyra Vendore e Punësimit; c) Regjistrimi i rastit në një kurs të formimit profesional – përgjegjës/e Zyra Vendore e Punësimit, d) Negocimi me punëmarrës që kërkojnë të punësojnë punonjës me karakteristikat e rastit që po menaxhohet – përgjegjës/e Zyra Vendore e Punësimit, etj.

Institucioni/Personi përgjegjës: nënkupton përcatimin e përgjegjësisë për realizimin e hapave të caktuar tek një institucion kryesor dhe më konkretisht tek përfaqësuesi/ja i këtij institucioni që është në cilësinë e antarit të ETN-së së MKR-së në Bashkinë përkatëse. Për shembull, këtu mund të flasim për a) Bashkia/Koordinatori/ja Vendor/e kundër Dhunës në Familje, b) Zyra Vendore e Punësimit dhe punonjësja përkatëse antare e ETN-së, c) vetë rasti që po menaxhohet, etj.

Data për shqyrtim/vlerësim: duhet të jetë një datë e arsyeshme për të shqyrtuar progresin. Çdo veprim mund të ketë një datë të ndryshme në varësi të asaj që është e arsyeshme. Afati duhet të japë kohë të mjaftueshme për të vlerësuar progresin por nuk duhet të jetë aq i vonuar sa të humbet momenti.

Treguesi i Suksesit: duhet të jetë i qartë dhe i matshëm dhe të përshkruajë progresin e adresimit të nevojave për rastin përmes mbështetjes së ofruar bazuar në nevojat e vlerësuara. Në planin individual të ndihmës mund të përfshihen një tërësi treguesish që dokumentojnë progresin drejt arritjes së objektivave më të ndërlikuara. Në shembullin më sipër, një tregues i suksesit mund të jetë a) certifikimi në profesionin për të cilin u ndoq kursi i formimit profesional, ose b) punësimi i rastit, etj.

SIGURIA

Objektivi (Nevojat e identifikuara)	Veprimet / Aktivitetet (Mbështetja e ofruar)	Institucioni / Personi Përgjegjës	Data e shqyrtimit / vlerësimit	Treguesi i suksesit (Monitorimi i adresimit të nevojave për rastin e dhunuar)

AKOMODIM AFAT-GJATË

Objektivi (Nevojat e identifikuara)	Veprimet / Aktivitetet (Mbështetja e ofruar)	Institucioni / Personi Përgjegjës	Data e shqyrtimit / vlerësimit	Treguesi i suksesit (Monitorimi i adresimit të nevojave për rastin e dhunuar)

SHËRBIMET LIGJORE

Objektivi (Nevojat e identifikuara)	Veprimet / Aktivitetet	Institucioni /Personi Përgjegjës	Data e shqyrtimit / vlerësimit	Treguesi i suksesit

	(Mbështetja e ofruar)			(Monitorimi i adresimit të nevojave për rastin e dhunuar)

SHËRBIMET SHËNDETËSORE

Objektivi (Nevojat e identifikuar)	Veprimet / Aktivitetet (Mbështetja e ofruar)	Institucioni / Personi Përgjegjës	Data e shqyrtimit / vlerësimit	Treguesi i suksesit (Monitorimi i adresimit të nevojave për rastin e dhunuar)

FORMIMI PROFESIONAL / PUNËSIMI

Objektivi (Nevojat e identifikuar)	Veprimet / Aktivitetet (Mbështetja e ofruar)	Institucioni / Personi Përgjegjës	Data e shqyrtimit / vlerësimit	Treguesi i suksesit (Monitorimi i adresimit të
---------------------------------------	---	--------------------------------------	--------------------------------	---

				nevojave për rastin e dhunuar)

MBËSHTETJA PSIKO-SOCIALE

Objektivi (Nevojat e identifikuar)	Veprimet / Aktivitetet (Mbështetja e ofruar)	Institucioni / Personi Përgjegjës	Data e shqyrtimit / vlerësimit	Treguesi i suksesit (Monitorimi i adresimit të nevojave për rastin e dhunuar)

MBËSHTETJA FAMILJARE

Objektivi (Nevojat e identifikuar)	Veprimet / Aktivitetet (Mbështetja e ofruar)	Institucioni / Personi Përgjegjës	Data e shqyrtimit / vlerësimit	Treguesi i suksesit (Monitorimi i adresimit të nevojave për rastin e dhunuar)

--	--	--	--	--

ARSIMIMI

Objektivi (Nevojat identifikuara)	Veprimet / Aktivitetet (Mbështetja ofruar)	Institucioni / Personi Përgjegjës	Data shqyrtimit / vlerësimit	Treguesi i suksesit (Monitorimi i adresimit të nevojave për rastin e dhunuar)

Komente / Shënime:

Unë kam marrë pjesë në hartimin e këtij plani ndihme. Unë e kam shqyrtuar planin dhe jam dakord që me mundësitë e mia më të mira të marr përsipër përgjegjësitë për zbatimin e veprimeve të paraqitura këtu dhe të bëj çdo përpjekje për ta zbatuar këtë plan me sukses. Unë gjithashtu jam informuar dhe e kuptoj që mund të vendos ta ndërpres pjesëmarrjen time dhe të largohem nga kjo mbështetje, në çdo kohë.

Viktima

Data Emri Firma

Përfaqësuesi i MKR/KVDHF:

Data Emri Firma

Anëtarë të tjerë të MKR të përfshirë në menaxhimin e rastit (Specifiko institucionin dhe shtoni hapësirë sipas numrit të antarëve të përfshirë)

Data Emri Firma

Për fëmijët nën moshën 18 vjeç, kërkohet dhe firma e prindit ose kujdestarit ligjor. Nëse prindi apo kujdestari nuk ka mundësi të nënshkruajë formularin, këtu duhet të bashkëngjitet dokumentacioni që shpjegon arsyet.

Prindi / Kujdestari i viktimës së mitur:

Data

Emri

Firma

DRAFT